

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประวัติความเป็นมาการทอดขี้และกระบวนการทอดขี้ที่บ้านแท่นดอกไม้ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมอาชีพการทอดขี้ในท้องถิ่น

บริบทของชุมชน

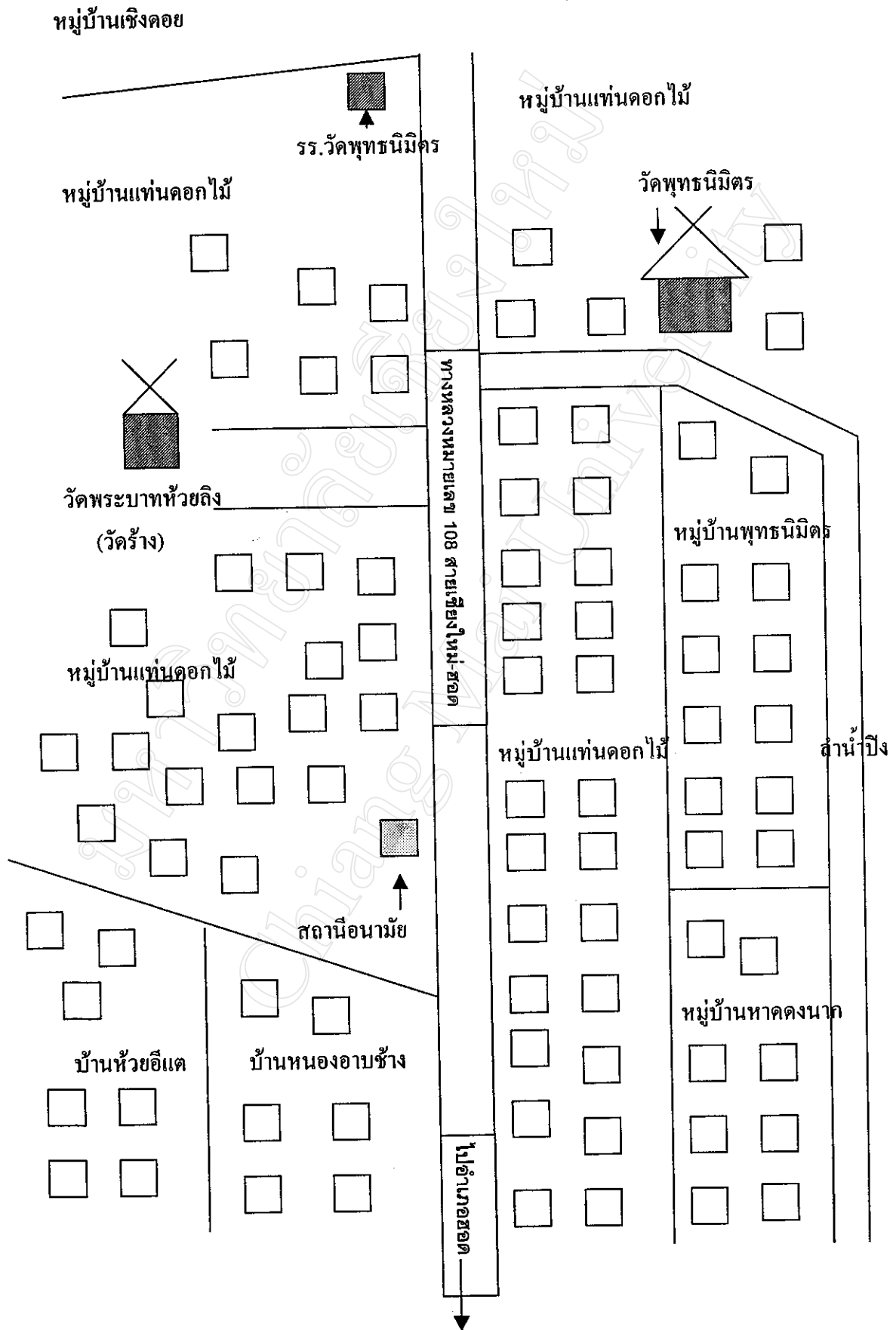
สำหรับบริบทของชุมชนนั้น ผู้วิจัยได้จัดแบ่งผลการศึกษาวิจัยเป็น 2 หัวข้อ คือ

1. ลักษณะทางกายภาพของชุมชน
2. สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

1. ลักษณะทางกายภาพของชุมชน

บ้านแท่นดอกไม้ อยู่ในเขตปกครอง หมู่ที่ 6 ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่บนถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 สายเชียงใหม่-ฮอด ประมาณกิโลเมตรที่ 65 หลังลงจากคดอยโมคคัลลานจะพบหมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ โดยมีทิศเหนือติดกับอำเภอสันป่าตอง ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอฮอด ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดลำพูน โดยมีแม่น้ำปิงกั้นแบ่งเขต ทิศตะวันตกเป็นเทือกเขาถนนธงชัยทอดตัวยาว หมู่บ้านแท่นดอกไม้เป็นหมู่บ้านเพียงแห่งเดียวในเชียงใหม่ที่ยังคงทำอาชีพผลิตขี้โยออกจำหน่าย

ในปัจจุบันบ้านแท่นดอกไม้ มีจำนวน 284 หลังคาเรือน ประชากร 1,239 คน มีวัด 1 วัด คือ วัดพุทธนิมิตร มีโรงเรียนประถมศึกษา 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดพุทธนิมิตร เดิมบ้านแท่นดอกไม้มีชื่อเรียกว่าบ้านผาผัวะ สาเหตุที่เรียกว่าบ้านผาผัวะเนื่องจากที่หมู่บ้านนี้มีลำน้ำแม่เตี๊ยะไหลผ่านบริเวณลำน้ำเหมืองซึ่งอยู่บนคดอย และในบริเวณนี้จะมีหินที่ผุพังอยู่ซึ่งเมื่อน้ำไหลผ่านจึงทำให้เกิดมีเสียงดังผัวะ ทำให้มีชื่อเรียกว่าบ้านผาผัวะ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่าหมู่บ้านแท่นดอกไม้ สาเหตุที่เรียกว่าบ้านแท่นดอกไม้เนื่องจากที่หมู่บ้านนี้จะมีรอยพระพุทธรูปอยู่บนคดอย ในสมัยก่อนยังไม่มีถนนที่จะขึ้นไปนมัสการพระพุทธรูปได้ ชาวบ้านที่สูงอายุที่ไม่สามารถเดินขึ้นไปนมัสการได้จึงทำแท่นสำหรับวางดอกไม้สักการะพระพุทธรูปขึ้นมาแทนที่บริเวณเชิงคดอย ทำให้มีชื่อเรียกหมู่บ้านนี้เป็นทางราชการว่าบ้านแท่นดอกไม้

2. สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

บริเวณหมู่บ้านแทนดอกไม้มีป่าไม้เบญจพรรณที่อุดมสมบูรณ์ สามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง ตลอดจนเป็นแหล่งผลิต พืช ผัก และไม้ผลเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น ลำไย ถั่วเหลือง พริก หอม กระเทียม รวมไปถึงพืชไร่หลายชนิด ที่ปลูกไว้สำหรับอุปโภคบริโภคในครัวเรือน เช่น พัก แฟง แดง ไทยพันธุ์พื้นเมือง และฝ้าย นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านส่วนหนึ่งประกอบอาชีพการทอดถุงเป็นอาชีพหลักด้วย เมื่อเว้นจากการทำนาหรือเก็บลำไย ชาวบ้านก็จะเตรียมวัสดุอุปกรณ์เพื่อการทอดถุงเพื่อออกจำหน่ายเป็นรายได้ทางหนึ่ง ปัจจุบันกระแสการพัฒนาในหลายด้านได้แพร่ขยายสู่ชุมชนและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านแทนดอกไม้ งานอาชีพของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไปจากอาชีพภาคเกษตรกรรม โดยเปลี่ยนแปลงไปสู่การประกอบอาชีพอื่นที่หลากหลายขึ้น ทั้งอาชีพการรับราชการ การรับจ้างขายแรงงาน และการค้าขาย โดยมีทั้งที่ยังคงประกอบอาชีพเหล่านี้อยู่ในชุมชนและภายนอกชุมชน ตามแต่โอกาสทางสังคม สภาพการศึกษาและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีงานทำตลอดเวลาไม่เกิดการว่างงานตามฤดูกาลดังที่เคยผ่านมา รายได้ของชาวบ้านเป็นรายได้ที่เกิดจากการแข่งขันในหลายด้านด้วยวิธีการที่หลากหลาย การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของสื่อมวลชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการแข่งขันและเลียนแบบ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการมุ่งใจในการบริโภควัตถุต่างๆ รวมทั้งรูปแบบของทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรม ฉะนั้นในแต่ละครัวเรือนจึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตามระดับความสามารถและระดับความเชื่อถือที่จะรองรับ ประกอบกับการผลิตของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงสู่การผลิตนิยมหรือการค้า ความจำเป็นของการพึ่งพาสถาบันการเงินเพื่อการลงทุนมีความจำเป็นมากขึ้น ดังนั้นจึงมีภาวะหนี้สินของครัวเรือนเช่นเดียวกับชุมชนอื่น

จากสภาพวิถีชีวิตของประชาชนที่แปรเปลี่ยนไปตามกระแสของสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านของชุมชนรวมถึงการเปลี่ยนแปลงไปในสถาบันครอบครัว ซึ่งแต่เดิมสมาชิกของครอบครัวมีการทำงานรวมกัน อยู่ใกล้ชิด แม้ว่าจะแยกครอบครัวออกไปก็ยังคงทำงานรวมกันอยู่ รายได้ของแต่ละบุคคลคือรายได้รวมของครอบครัว พ่อแม่จะมีอำนาจในการจัดการเศรษฐกิจของครอบครัว และการแบ่งสรรให้แก่สมาชิกของครอบครัว และหากมีการแยกครอบครัวใหม่ ในระยะแรกครอบครัวเดิมที่มีพ่อแม่อยู่จะคอยช่วยเหลือในการตั้งครอบครัวหากแต่ปัจจุบันคนหนุ่มสาวออกมาประกอบอาชีพภายนอกชุมชน หรือประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากงานเดิมของครอบครัวจึงทำให้มีรายได้เป็นของตนเอง และสามารถตัดสินใจในการใช้จ่ายด้วยตนเอง การเปลี่ยนไปดังกล่าวได้ส่งผลต่อภาพรวมของวิถีชีวิตของชุมชน การที่คนหนุ่มสาวประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากงานครอบครัวจึงลดน้อยลง ความเป็นอิสระและอำนาจการตัดสินใจด้วยตน

เองมีมากขึ้น การเลือกในวิถีทางของชีวิตด้วยตนเองเพิ่มสูงขึ้น เช่นกันกับการเข้าสู่อาชีพดั้งเดิมของครอบครัว และชุมชนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงในหลายด้านอย่างรวดเร็ว ได้กลายเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของครอบครัวและชุมชน

ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของหมู่บ้านแท่นดอกไม้ที่จำหน่ายออกสู่ชุมชนมีหลายชนิด เช่น ตุ๊กตา ตุ๊กตาไฟหรือตุ๊กตกลม ตุ๊กกระสวย ตุ๊กแบน ผ้าคลุมไหล่ เป็นต้น แต่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปคือ ตุ๊กตาหรือตุ๊กตาแกะซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอชนิดหนึ่ง

ประวัติความเป็นมาของการทอตุ๊กตาและกระบวนการทอตุ๊กตา บ้านแท่นดอกไม้ ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

1. ประวัติการทอตุ๊กตาบ้านแท่นดอกไม้

การทอตุ๊กตาของบ้านแท่นดอกไม้ เริ่มทำกันมาเมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้วตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย แล้ว พร้อมกับการทอผ้าของชาวบ้านที่ทอกันใช้เองในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นขบวนการผลิตที่เน้นการใช้แรงงานและฝีมือของมนุษย์เป็นหลัก จุดมุ่งหมายเดิมของการผลิตตุ๊กตาของชาวบ้านแท่นดอกไม้ในสมัยก่อนชาวบ้านจะผลิตออกมาเพื่อที่จะนำไปใช้ในงานพิธีกรรมและงานสมโภชต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น งานปอยหลวง ซึ่งเป็นงานฉลองการก่อสร้างหรือบูรณะซ่อมแซมโบสถ์ วิหาร ของวัดภายในหมู่บ้านโดยจะนำตุ๊กตาที่ทอแล้วไปปักไว้เป็นแถวตามสองข้างทางก่อนถึงวัด ซึ่งการนำตุ๊กตาไปปักไว้ที่วัดเป็นเครื่องหมายบ่งบอกว่า “วัดนี้มีปอยหลวง” นอกจากนี้ยังมีการนำเอาตุ๊กตาที่ชาวบ้านทอเองไปถวายที่วัดตามความเชื่อที่สืบทอดกันมาว่าถ้าผู้ใดได้ถวายหรือदानตุ๊กตาแล้วเมื่อตายไปตนภรราก็จะได้เกาะชายตุ๊กตาขึ้นไปบนสวรรค์ จากสวรรค์ก็จะไปเกิดในเมืองคน จะได้เป็นใหญ่กว่าคนทั้งหลาย จึงเห็นได้ว่า การผลิตตุ๊กตาดังกล่าวเกิดมาจากความเชื่อและวัฒนธรรมที่สั่งสมสืบทอดกันมา แต่ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจของประเทศซบเซาลง การประกอบอาชีพของชาวบ้านบ้านแท่นดอกไม้ที่แต่เดิมจะทำอาชีพเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียวก็ไม่สามารถที่จะทำให้รายได้ของครอบครัวเพิ่มมากขึ้นประกอบกับการมีหนี้สินของชาวบ้าน จึงได้มีการนำเอาตุ๊กตาที่เป็นหัตถกรรมที่ผลิตในหมู่บ้านมาจำหน่ายในชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ทำให้จุดประสงค์การผลิตตุ๊กตาเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นการผลิตเพื่อการค้า โดยเมื่อประมาณพ.ศ. 2509 เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ เจ้านายชั้นสูงของเชียงใหม่ซึ่งอาศัยอยู่ที่ม่อนดวงเดือนใกล้บริเวณหมู่บ้านแท่นดอกไม้ได้นำเอาตุ๊กตาที่ชาวบ้านผลิตไปคิดพัฒนาปรับปรุงวัสดุที่ใช้ผลิตตุ๊กตาให้มีลักษณะที่สวยงามแปลกตาเพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นของประดับตกแต่งสถานที่ต่างๆ ได้ โดยที่กระบวนการถ่ายทอดความ

รู้การทอดดูยตามแบบที่เจ้าดวงเดือนได้พัฒนาปรับปรุงรูปแบบนั้น จะเริ่มจากการนำเอาชาวบ้านในหมู่บ้านที่สามารถทอผ้าได้มาฝึกหัดการทอดดูยที่ม่อนดวงเดือนให้เป็นแล้วนำออกไปสอนให้กับลูกหลานคนในหมู่บ้านแทนดอกไม้ให้สามารถทำได้สืบต่อไป ซึ่งคนที่เข้าไปฝึกหัดทำในช่วงแรกที่มีม่อนดวงเดือนก็มี คุณยายซุ่ม เตป็น เป็นผู้หนึ่งซึ่งต่อมา ก็กลายเป็นผู้ที่นำเอากรรมวิธีการทอดดูยที่ได้รับการฝึกหัดจากม่อนดวงเดือนมาเผยแพร่ให้ชาวบ้านที่บ้านแทนดอกไม้ได้เรียนรู้จักการทอดดูย โดยขบวนการเรียนรู้ของคุณยายซุ่มที่ถ่ายทอดให้กับชาวบ้านจะเป็นการฝึกปฏิบัติในฐานะลูกมือก่อนจากนั้น ตั้งแต่การข้อมสีย้าย การทำส่วนประกอบต่างๆของดูย จนกระทั่งถึงวิธีการทำออกมาเป็นผืน โดยคอยสังเกตวิธีการปฏิบัติจากคุณยายซุ่ม เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานขึ้นมาบ้างแล้วจึงเริ่มมีการลงมือปฏิบัติจริง จากขั้นตอนที่ง่ายสู่สิ่งที่ยากขึ้น และฝึกปฏิบัติจนกระทั่งเกิดความชำนาญ และเมื่อสามารถทำได้ทุกขั้นตอนแล้วก็ยังคงเป็นลูกมือเพื่อฝึกความชำนาญ และเมื่อชำนาญดีแล้วก็แยกตนออกมาทำดูยและถ่ายทอดความรู้สืบทอดให้แก่ลูกหลาน หรือคนในหมู่บ้านที่สนใจต่อไป

ดูยที่เมื่อผลิตแล้วได้นำออกมาจำหน่ายในชุมชนใกล้เคียงก่อน ปรากฏว่าขายได้ดีทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งในก่อนนั้นยังไม่มีคนทำดูยออกมาจำหน่ายให้ชุมชนอื่นได้เห็นถึงรูปลักษณะของดูยที่สวยงามซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของบ้านแทนดอกไม้ ทำให้ดูยของบ้านแทนดอกไม้ที่ผลิตออกมาจำหน่ายในขณะนั้นเป็นสิ่งแปลกใหม่ ผู้คนพากันสนใจและเมื่อมีการเผยแพร่ทางสื่อคือ สถานีโทรทัศน์ของไอทีวีได้มาถ่ายทำถึงกรรมวิธีการผลิตดูย เพื่อไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ก็ยิ่งทำให้คนรู้จักดูยและสนใจกรรมวิธีการผลิตมากขึ้นส่งผลให้มียอดจำหน่ายของดูยเพิ่มมากขึ้นทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น การผลิตดูยออกมาจำหน่ายจึงไม่เพียงพอสอดความต้องการ ต้องมีการจ้างชาวบ้านในหมู่บ้านแทนดอกไม้มาช่วยทำดูยออกมาจำหน่ายด้วย จึงทำให้ชาวบ้านหันมายึดการทอดดูยออกมาจำหน่ายเป็นสินค้ามากกว่าการทอเพื่อนำไปถวายวัดและใช้ในพิธีกรรมต่างๆ ตามที่วัฒนธรรมในอดีตเคยสืบทอดกันมา

ดูยของบ้านแทนดอกไม้มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ดูยกาแล ซึ่งมีเอกลักษณ์ไม่เหมือนดูยของที่อื่นคือ บริเวณด้านหัวดูยจะมีไม้เป็นรูปทรงของกาแลอยู่ด้านหัวดูย ทำให้เรียกดูยนี้ว่าดูยกาแล ปัจจุบันชาวบ้านบ้านแทนดอกไม้ได้มีการพัฒนารูปแบบของดูยออกมาหลายรูปแบบ เช่นเป็นดูยกลม ดูยแบน ส่งออกจำหน่ายในตัวเมืองเชียงใหม่มากขึ้น โดยปรับเปลี่ยนการนำไปใช้ของดูยให้ไปเป็นเครื่องประดับตกแต่งบ้าน สถานที่ทำงาน หรือการใช้ดูยดัดแปลงเป็นผ้าปูโต๊ะ นำไปประดับตามฝาบ้าน เสาบ้าน หรือมุมใดมุมหนึ่งของบ้านเรือน ที่ทำงาน บริเวณโรงแรม หน้าร้านขายของ มากขึ้น ทำให้ขบวนการผลิตดูยซึ่งแต่เดิมจะทำกันเพื่อความเชื่อในเรื่องของการถวายดูยเป็นพุทธบูชาแบบสมัยเดิมค่อยปรับเปลี่ยน ไปกลายเป็นผลิตออกมาเพื่อการค้าแทน

2. วัสดุและกระบวนการทอถุงโย

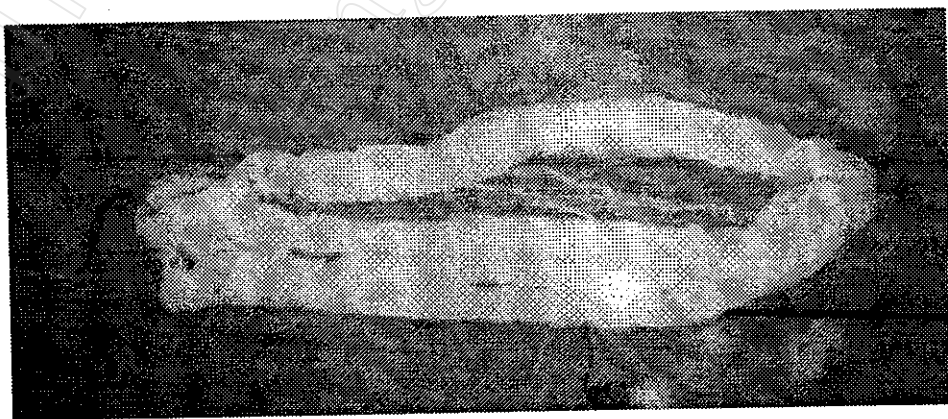
2.1 วัสดุที่ใช้ในการทอถุงโยบ้านแท่นดอกไม้ ได้แก่ เส้นฝ้าย สีส้มเคมี สีส้มธรรมชาติ ลูกเดือย ไขมันสำปะหลัง ไม้ไผ่ ไม้กาแล และดอกตกแต่งโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 เส้นฝ้าย ฝ้ายเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตถุงโย เดิมชาวบ้านจะเก็บเมล็ดฝ้ายที่ทำการหีบแยกเมล็ดออกจากวงฝ้ายแล้ว เมื่อเข้าสู่ฤดูฝนราวเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม จะทำการหว่านเมล็ดฝ้าย เมื่อต้นฝ้ายเริ่มเจริญเติบโต แดงดอกออกปุยพร้อมเก็บวงฝ้าย ต้นฝ้ายเริ่มแห้งในฤดูหนาวราวเดือนธันวาคม-มกราคม ก็จะทำการเก็บปุยฝ้ายมาเก็บไว้เป็นวัตถุดิบในการทอผ้าต่อไป

พันธุ์ฝ้ายดั้งเดิมมี 2 พันธุ์คือ ปุยสีขาว และปุยสีน้ำตาล (สีดุน) ในอดีตชาวบ้านมักจะปลูกพืชผักพื้นเมืองไว้สำหรับอุปโภคบริโภคภายในครอบครัว รวมทั้งฝ้าย ซึ่งเป็นพืชสำคัญที่ต้องปลูกไว้เพื่อใช้สำหรับทอใช้ภายในครัวเรือน แต่ในสภาพปัจจุบัน การซื้อหาเส้นฝ้ายจากตลาดมาทอ นิยมนำมาทำเส้นยีน เส้นฟุ้งนิยมใช้ด้ายปั่นด้วยมือ จึงทำให้ชาวบ้านเลิกปลูกฝ้ายกัน จากความเปลี่ยนแปลงนี้เองในปัจจุบันแทบจะหาคนปั่นด้ายเองไม่ได้แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่จะซื้อเส้นด้ายสำเร็จ ตลอดจนด้ายปั่นมือ ซึ่งผลิตจากแหล่งอื่นมาซื้อเองแล้วทอเป็นผืน

เส้นฝ้ายที่ใช้ทอถุงโยแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ ฝ้ายที่ใช้เป็นฝ้ายยีน และฝ้ายที่ใช้เป็นฝ้ายสอ

ฝ้ายยีน ที่ใช้ส่วนใหญ่ซื้อจากร้านฝ้ายทองและที่ร้านปริดาผ้าฝ้าย เป็นฝ้ายเบอร์ 10/1 ยี่ห้อตราแมว ใช้วิธีการคัดเลือกเส้นฝ้ายด้วยการ ตรวจสอบด้วยตาเปล่าว่าเส้นฝ้ายมีการขาดมากน้อยเพียงใด ปกติฝ้ายที่ใช้จะเป็นเกรด 2 ถ้าเป็นเกรด 1 เส้นจะแลบ เกรด 3 เส้นฝ้ายจะใหญ่ ราคาขาย ต้อง (ใจ) ละ 15 บาท

รูป 26 เส้นฝ้าย

ฝ้ายสอด จะเป็นฝ้ายพื้นเมืองเรียกว่า ฝ้าย A ขายเป็นมัด ราคา กิโลกรัมละ 70 บาท ฝ้ายเมืองหรือฝ้ายมือ คือฝ้ายที่ปั่นด้วยมือ ฝ้ายเมืองตามธรรมชาติมี 2 สี คือ สีขาว และสีดุน (สีน้ำตาล)

2.1.2 สีข้อม สีข้อมฝ้ายในปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่ค่อยนิยมใช้สีข้อมแบบธรรมชาติ เนื่องจากวัสดุที่นำมาเป็นสีข้อมหายาก กรรมวิธีขั้นตอนการย้อมหลายขั้นตอนได้สีที่ไม่แน่นอนและจะมีสีตก ถ้าใช้ไปนานๆสีจะซีด แต่ถ้ามีลูกค้าต้องการสีธรรมชาติก็จะทำการย้อมแบบสีธรรมชาติให้ โดยเฉพาะชาวญี่ปุ่นจะนิยมการย้อมแบบสีธรรมชาติมาก ปัจจุบันการย้อมสีฝ้ายของตุงโฮบ้านแท่นคอกไม้จะไม่ใช้สีเคมีย้อมฝ้าย คราต่ำเกา ซึ่งการใช้สีเคมีย้อมฝ้ายนี้มีข้อดีคือ สามารถตากในที่กลางแจ้งได้ สีไม่ตก ไม่ซีด ราคาของสีข้อมเคมีกิโลกรัมละ 37 บาท (1 ก่อ่งมี 12 ของ)

การย้อมด้วยสีธรรมชาติจะหาจากวัสดุธรรมชาติภายในหมู่บ้าน วิธีการย้อมมักมีความยุ่งยากซับซ้อน สีที่ได้จะเป็นสีอ่อน ไม่สดขนาด แต่ไม่ติดทน จากการสำรวจพบดังนี้

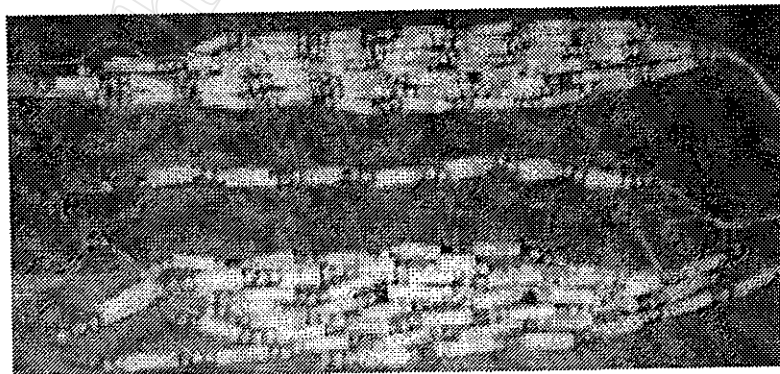
สีธรรมชาติ	วัสดุที่ให้สี
สีน้ำเงินด้าน	ได้จาก คราม
สีดำ	ได้จาก ผลมะเกลือ
สีน้ำตาล	ได้จาก ผลมะเกลือ
สีแดง	เมล็ดคำแสด, เนื้อไม้ฝาง
สีม่วง	เปลือกและเนื้อไม้สมอ
สีน้ำตาลอ่อน, สีเนื้อ	เปลือกมะพร้าว
สีแดงคล้ำ	เปลือกและเนื้อไม้ประดู่
สีเขียว	ใบไม้
สีเหลือง	ขมิ้น

แต่ที่นิยมใช้มักจะใช้ผลมะเกลือ ไม้ประดู่ เปลือกมะพร้าว เป็นสีข้อมธรรมชาติ เนื่องจาก เป็นสีที่สามารถหาได้จากพืชที่มีอยู่ในแถบหมู่บ้านและเป็นสีที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อ

รูป 27 สื่เคมีซ็อมฟายที่จั้

2.1.3. ลูกเต็อย จั้มีให้เก็บเฉพาะเต็อนมีนาคมถึงเต็อนเมษายน เท้าันนั้เนื่องจกัวัศดุ มีการขาดแคลนจึ้ถ้องมีการซื้อกัักกุนไว้ โดยการไปซื้อที่บ้านขาวบนคอยอินทนนท์ จึ้เป็นหญ่บ้านของชาวเขา ในราคาลึดละ 30 บาท

รูป 28 ลูกเต็อย

2.1.4 ใ้มันสำปะหลัง แหล่งที่ซื้อจะไปรับซื้อตามหมู่บ้านที่มีการปลูกมัน
 สำปะหลังในจังหวัดเชียงใหม่ก่อน ถ้าไม่มีถึงจะไปหาซื้อแถวจังหวัดพะเยา เชียงราย เมื่อซื้อมาแล้ว
 ต้องนำมาตากให้แห้งเสียก่อนเพื่อป้องกันการขึ้นรา เมื่อแห้งแล้วถึงจะนำมาคัดเป็นข้อเล็กๆยาว 1
 เซนติเมตร ราคาที่ซื้อจากแหล่งผลิตอื่น ๆ จะมีราคาดิโกลกรัมละ 300 บาท

รูป 29 ใ้มันสำปะหลัง

2.1.5 ดอกตกแต่ง (ดอกตะล่อม) เป็นดอกที่ใช้สำหรับตกแต่งประดับตัวตุ้ง ทำมา
 จากฝ้ายเมืองที่เป็นเส้นด้ายที่ขาดก็จะนำมาปั่นทำเป็นดอกทั้งดอกกลมและดอกแบน โดยการจ้าง
 ให้ชาวบ้านทำในอัตราค่าจ้างดอกกลมร้อยละ 60 บาท ดอกแบนร้อยละ 15 บาท ในปัจจุบันบางครั้ง
 มีการนำเอาเส้นฝ้ายและเศษผ้าที่ทอเหลือใช้แล้วมาดัดเป็นสีเหลี่ยมผืนผ้านำมาทอหุ้มเส้นฝ้ายแล้วมา
 ทำเป็นพู่ห้อยข้างตุ้งแทนดอกตกแต่ง

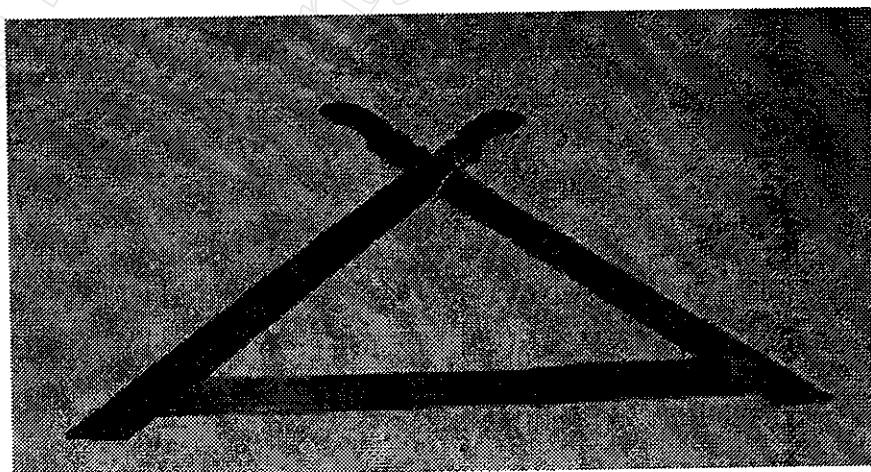
รูป 30 ดอกตกแต่ง

2.1.6 ไม้ไผ่ (ไม้เถียนตุง) ไม้ไผ่จะนำมาใช้ในการสอดเข้าไปในตัวตุงเพื่อเป็นการยึดเส้นฝ้ายที่ทอให้แน่นขึ้น วิธีการจะนำไม้ไผ่มาเหลาให้แบน โดยให้มีขนาดยาว 14 นิ้ว กว้าง 1 นิ้ว แล้วนำด้ายสีด้ามัดไขว้เป็นลักษณะฟันปลา วัสดุนี้ต้องมีการจ้างชาวบ้านต่างหมู่บ้านทำโดยคิดการจ้างทำในราคาร้อยละ 20 บาท

รูป 31 ไม้ไผ่

2.1.7 ไม้กาแล จะเป็นส่วนหัวตุงที่นำมาเข้าประกอบกับส่วนตัวตุงที่ทอเป็นผืน ทำมาจากไม้ไผ่ประกอบกันเป็นรูปทรงกาแล แล้วนำมาแช่น้ำมะเกลือเพื่อให้เป็นสีดำ ผู้ผลิตต้องจ้างชาวบ้านทำในราคาตัวละ 5 บาท ในบางครั้งมีการเปลี่ยนแปลง โดยทำเป็นหัวทรงกลมแทนการใช้กาแล

รูป 32 ไม้กาแล

2.2 กระบวนการทอดทุย ประกอบด้วย 5 กระบวนการใหญ่ คือ การข้อม การฟอก การฮ้วนเครื่องทุก การทอด และการตกแต่งประดับ

2.2.1 การข้อมเส้นฝ้าย

คือ การนำเอาเส้นฝ้ายดิบที่ซื้อจากร้านมาทำการข้อมสีตามความต้องการ ซึ่งวิธีการข้อมฝ้ายจะมีทั้งวิธีการข้อมด้วยสีเคมีและข้อมด้วยสีทั้ง 2 ชนิด คือ สีธรรมชาติและสีเคมี

การข้อมด้วยสีธรรมชาติและสีเคมี

เป็นการนำสีธรรมชาติและสีเคมีมาผสมกัน โดยการต้มสีจากวัชพืชธรรมชาติ และเติมสีเคมีลงไปผสม ซึ่งวิธีการข้อมด้วยสีธรรมชาติของหมู่บ้านแท่นดอกไม้ มีดังนี้

การข้อมด้วยมะเกลือ

มะเกลือเป็นไม้ยืนต้น ส่วนที่นำมาข้อมสีคือ ผลที่แก่นำมาแช่น้ำเก็บไว้ เมื่อต้องการข้อมจะนำมาโขลกให้ละเอียดผสมกับน้ำ เติมน้ำต่างจากขี้เถ้า นำฝ้ายที่แช่น้ำแล้ว บิดพอหมาดลงข้อม นำขึ้นตากแดด หากต้องการสีดำเข้มต้องข้อมหลายๆครั้ง หากต้องการข้อมเป็นสีน้ำตาลต้องข้อมประมาณ 1-2 ครั้ง

การข้อมด้วยเปลือกมะพร้าว

ส่วนที่นำมาใช้ข้อม คือ เปลือกมะพร้าวห้าว โดยนำมาฉีกเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วนำไปแช่น้ำ เมื่อต้องการข้อมจะนำไปต้มทั้งน้ำกรองเอาแต่น้ำ นำฝ้ายที่แช่น้ำบิดพอหมาด ใส่ลงต้มจนเป็นสีน้ำตาลนำขึ้นแช่น้ำต่างขี้เถ้า แล้วนำไปตากให้แห้งต่อไป

การข้อมด้วยสีเคมี

เป็นการข้อมด้วยสีเคมีที่ซื้อจากร้านค้า ข้อมแล้วสีสดใส สะดวกรวดเร็ว สีไม่ซีดจางง่าย ปัจจุบันมักนิยมใช้ด้วยสีเคมีข้อมฝ้ายเป็นส่วนใหญ่

อุปกรณ์ที่ใช้มีดังนี้

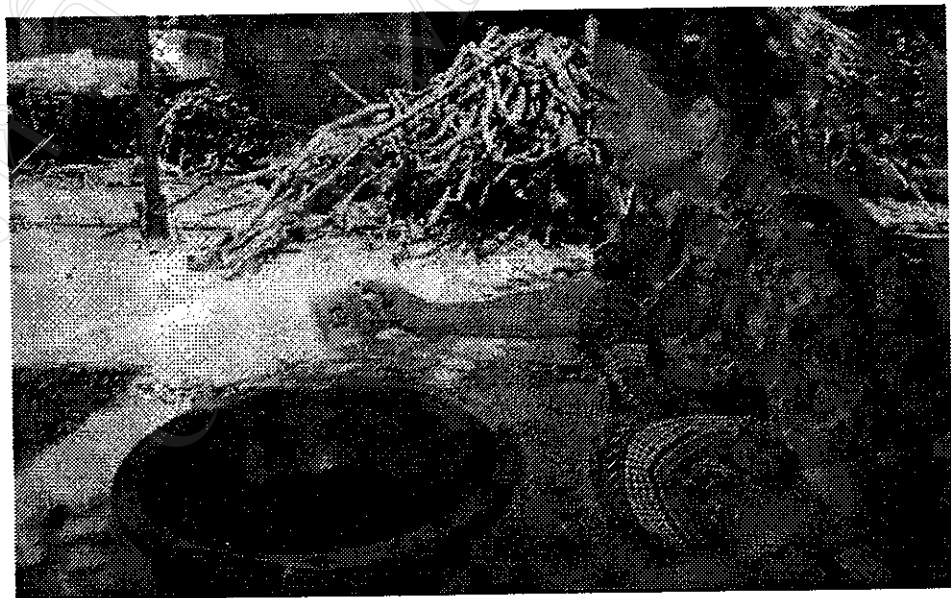
1. กะละมัง
2. น้ำสะอาด
3. ไม้คน
4. เตาถ่าน
5. สีย้อมตราตำเถา (การใช้สีย้อมขึ้นอยู่กับผู้ซื้อว่าต้องการตุ้งสีอะไร)

รูป 33 อุปกรณ์การข้อมลิ

วิธีการข้อม

1. ต้มน้ำให้เดือดตลอดเวลา
2. เตรียมน้ำข้อม โดยใช้อัตราส่วนของการใช้ปริมาณสีต่อน้ำหนักเส้นฝ้ายที่ใช้ คือ น้ำร้อน 10 ลิตร ต่อ ฝ้าย 30 ตอง (ใจ) ต่อสี 3 ชอง

รูป 34 การใส่สีข้อม

3. ใช้ไม้คนน้ำข้อมให้เข้ากันให้ทั่ว

4. นำเส้นฝ้ายที่เตรียมจะข้อมนำไปต้มในน้ำร้อนธรรมดาประมาณ 2-3 ชั่วโมง เพื่อให้ฝ้ายมีการอยู่ตัวหรือถ้าต้องการความรวดเร็วก็ใช้วิธีการทุบโดยนำไม้ที่คนน้ำข้อมมาทุบกับฝ้ายก่อนเพื่อให้ฝ้ายนี้มอยู่ตัว การข้อมจะได้สีเท่ากัน

รูป 35 การซักเส้นฝ้ายที่เตรียมไว้ก่อนข้อม

รูป 36 การทุบเส้นฝ้ายก่อนข้อม

รูป 37 การคลี่เส้นฝ้ายที่ทုပ်แล้ว

5. นำเส้นฝ้ายที่ผ่านการด้อมหรือทုပ်แล้ว ใส่งลงไปในน้ำย้อมที่เตรียมไว้

รูป 38 การนำเส้นฝ้ายลงไปในสีย้อม

6. ใช้ไม้คนให้สีเข้ากันประมาณ 2-3 นาที หรือจนกระทั่งสีของน้ำย้อมนั้นใส
7. นำเส้นฝ้ายไปแกว่งในน้ำสะอาดอีกประมาณ 5 นาที
8. นำขึ้นมาบิดเส้นฝ้ายให้แห้ง เตรียมนำไปสาวกระตุกให้เส้นยืดและแห้ง

หมายเหตุ ถ้าต้องการไม่ให้สัตว์ไล่ไล่เกลือลงไปให้น้ำธรรมดาประมาณ 1 กำมือและนำฝ้ายที่ย้อมไปแช่แล้วยกขึ้นตาก

วิธีการกระตุกเส้นฝ้าย

1. นำเส้นฝ้ายมาคล้องที่แขนทั้งสองข้าง แล้วทำการกระตุกเส้นฝ้าย 2-3 ครั้ง เพื่อให้เส้นฝ้ายยืด แล้วบิดเส้นฝ้ายให้แห้ง

รูป 39 การคลี่เส้นฝ้ายที่ย้อมแล้ว

2. นำเส้นฝ้ายที่ผ่านการบิดและกระตุกเรียบร้อยแล้ว นำไปตากเส้นฝ้ายที่ราวตากเส้นฝ้าย

รูป 40 การกระตุกเส้นฝ้ายที่ย้อมแล้ว

วิธีการตากเส้นฝ้าย

คือ การนำเส้นฝ้ายที่ผ่านการบิดและกระตุกเส้นฝ้าย เพื่อให้เส้นฝ้ายแยกเรียบร้อยแล้วนำมาสอดคราวแขวน ตากในที่กลางแจ้งที่มีแดดจัด แล้วทำการ คลี่เส้นฝ้ายออก

รูป 41 การตากเส้นฝ้ายที่ย้อมแล้ว

รูป 42 เส้นฝ้ายที่ย้อมเสร็จแล้ว

2.2.2 การฟอกเส้นฝ้าย คือ การนำเส้นฝ้ายที่ผ่านการย้อมด้วยสีแล้วมาแช่ในสารเคมี เพื่อให้ฝ้ายที่ได้ออกมาใหม่ สีไม่ตก สีที่ย้อมจะเกาะติดเส้นฝ้ายเป็นสีเดียวกัน

วัสดุอุปกรณ์ในการฟอกเส้นฝ้าย

1. น้ำยาคันสีตก เป็นผงสีขาว ขายเป็นกิโลกรัมๆละ 150 บาท
2. หม้อขางใหญ่
3. ไม้คน

วิธีการฟอกเส้นฝ้าย ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

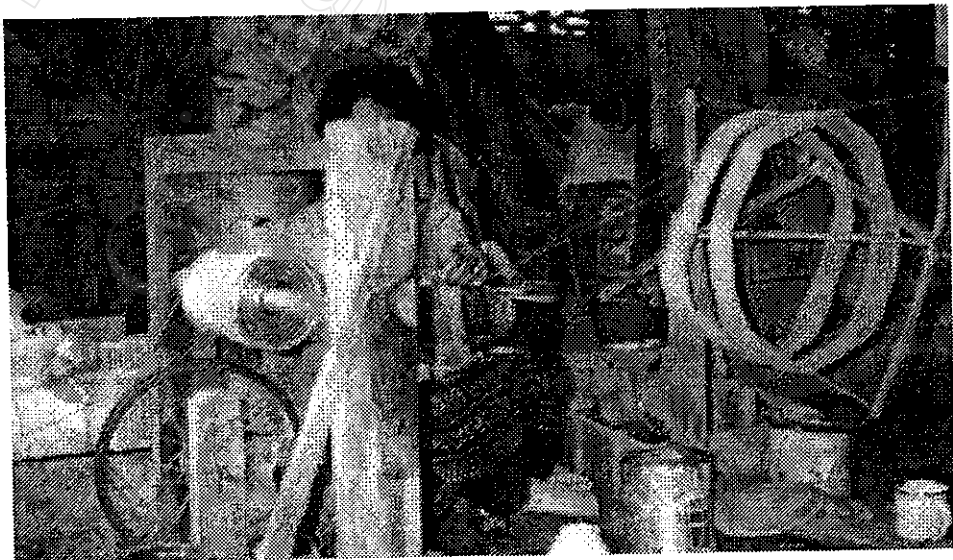
1. เตรียมถังฟอกโดยเอาน้ำสะอาดใส่ถัง พร้อมกับใส่น้ำยาลงไปในอัตราส่วน น้ำยา 2 ช้อนโต๊ะ ต่อ น้ำ 20 ลิตร ซึ่งอัตราส่วนนี้จะใช้ฟอกฝ้ายได้ 30 ตอง(ใจ) ต่อ 1 ครั้ง
2. นำฝ้ายที่ซ้อมสีแล้วลงแช่ในถังฟอกที่เตรียมไว้
3. กดเส้นฝ้ายให้จมลง เพื่อให้เส้นฝ้ายกินน้ำให้ทั่ว ทุกส่วนของเส้นฝ้ายต้องอยู่ใต้น้ำ
4. แช่ฝ้ายในน้ำยาประมาณ 1 ชั่วโมง
5. จับเส้นฝ้ายแขวนไว้กับราวแขวนให้สะเด็ดน้ำออก แล้วล้างออกด้วยน้ำเย็น
6. นำเส้นฝ้ายที่ได้มาสาวกระตุกให้เส้นยืดและแห้ง
7. นำไปตากที่ราวแขวน คลี่เส้นใยออก ตากในที่กลางแจ้ง

การฟอกฝ้ายต้องใช้ถังพลาสติกเท่านั้น ถ้าใช้ถังอะลูมิเนียมถึงจะร้อนไม่สามารถจับถังได้

2.2.3 การเตรียมเส้นยืนหรือการฮ้วนทุก ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. เริ่มจากการนำฝ้ายเป็นตองมาเก็บไว้ที่ก๊วก โดยใช้กวางและหางเห็นจนได้

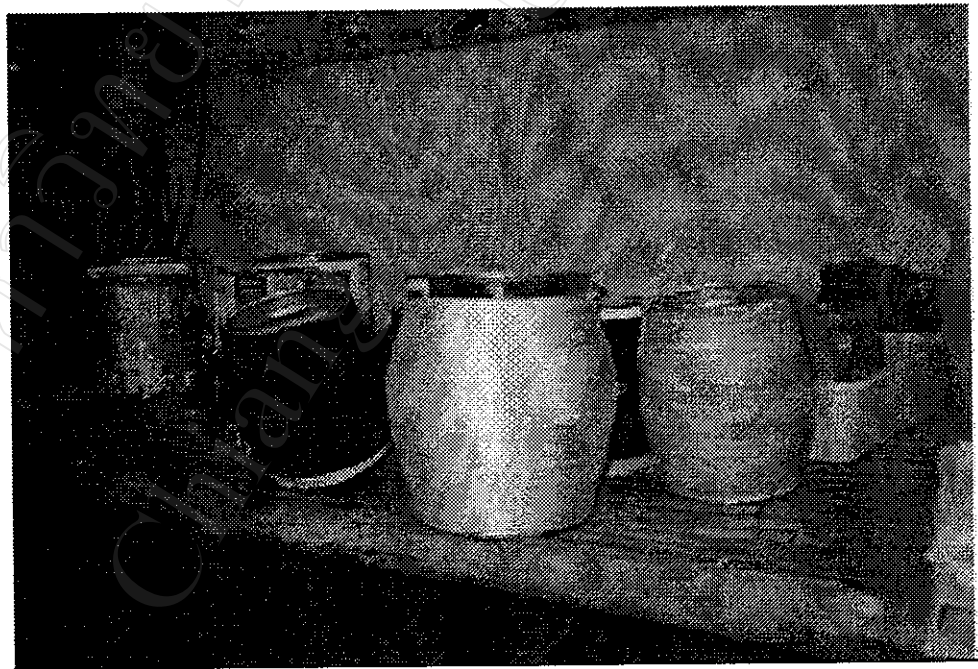
จำนวน 32 ก๊วก (กระป๋อง)

รูป 43 การนำฝ้ายเป็นตองมาเก็บไว้ที่ก๊วก

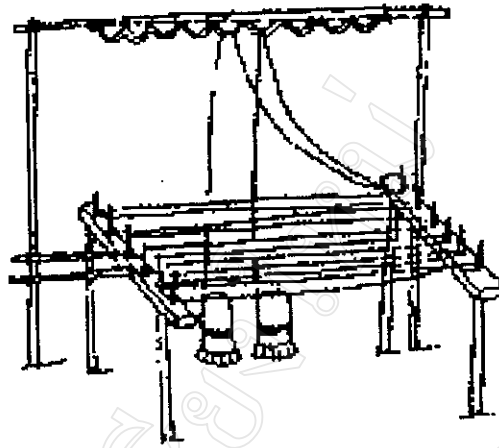

รูป 44 กว่งและหางเหิน

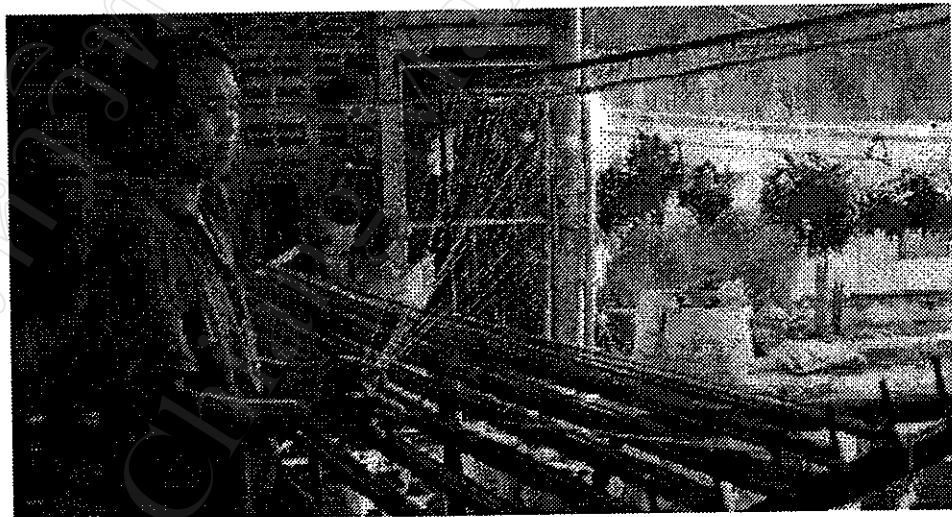
รูป 45 เส้นฝ้ายที่เก็บในกวักเรียบร้อยแล้ว

2. เมื่อได้จำนวนกวักตามที่ต้องการแล้ว นำฝ้ายแต่ละกวักสอดลงในช่องของ
บันไดถึงช่องละ 1 เส้น โดยใส่ฝ้ายช่องเว้นช่อง เพื่อป้องกันไม่ให้เส้นฝ้ายพันกันขณะเตรียมฝ้ายเส้น
อื่น

รูป 46 เครื่องมือการย้อมหูก

3. จับเกี่ยวเส้นฝ้ายในช่องของบันไดลิงที่สอดไว้แล้วที่ละเส้นดึงมารวมกัน วัดให้ได้ขนาดความยาวของเส้นฝ้ายที่ต้องการทอ จากนั้นนำไปคล้องหลักแรกซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการย้อมเครื่องหูก

รูป 47 การเกี่ยวเส้นฝ้ายในช่องของบันไดลิง

4. จับสาววนไปมาโดยเริ่มจากคล้องหลักที่ 1 ด้านขวามือแล้วดึงมาคล้องหลักที่ 1 ด้านซ้ายมือ จากนั้นดึงไปคล้องหลักที่ 2 ด้านขวามือแล้วดึงไปคล้องหลักที่ 2 ด้านซ้ายมือ ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆจนกระทั่งถึงหลักที่ 12 ด้านซ้ายมือก็โยกไปคล้องในหลักที่ 1 ด้านขวามือใหม่

5. สาวไปมาจนฝ้ายในกวัทหมด

6. ตัดเส้นฝ้ายเตรียมนำไปทอ

การเตรียมเส้นฝ้ายพุ่งหรือฝ้ายสอด

เป็นการทำด้ายเส้นพุ่ง เพื่อบรรจุลงในกระสวย เริ่มจากการนำใยฝ้ายใส่กงหรือใส่กวัก็ก็ได้ นำแกนไม้ที่ทำจากกิ่งไผ่ขนาดเล็กกลวงกลางตลอด เสียบเข้ากับเหล็กในของฝ้าย นำเส้นฝ้ายจากกวัหรือกงมาพันกับแกนไม้ หมุนกงฝ้ายพันแกนไม้จนเต็มเป็นหลอดรูปรี บรรจุลงในกระสวยพุ่งเป็นเส้นพุ่งต่อไป

การสืบทูก

เป็นการต่อด้ายเส้นขึ้นที่ฮ้วนเป็นเครื่องทูกไว้แล้ว กับดอฝ้ายที่สอดผ่านช่องฟืมและเขาไว้แล้ว เมื่อแรกซื้อฟืมคนเก็บเขาฟืมจะสอดไว้ให้เรียบร้อยแล้ว การสืบทูกจะใช้มือลูบเข้าหรือปูนขาวเล็กน้อยจับเส้นด้ายที่ฮ้วนเป็นเครื่องทูกกับเส้นด้ายที่สอดผ่านฟืมและเขาบิดเกลียวให้ต่อกัน ทำจนครบทุกเส้นและครบทุกช่องฟืม

รูป 48 การสืบทูก

2.2.4 การทอตุ่ง

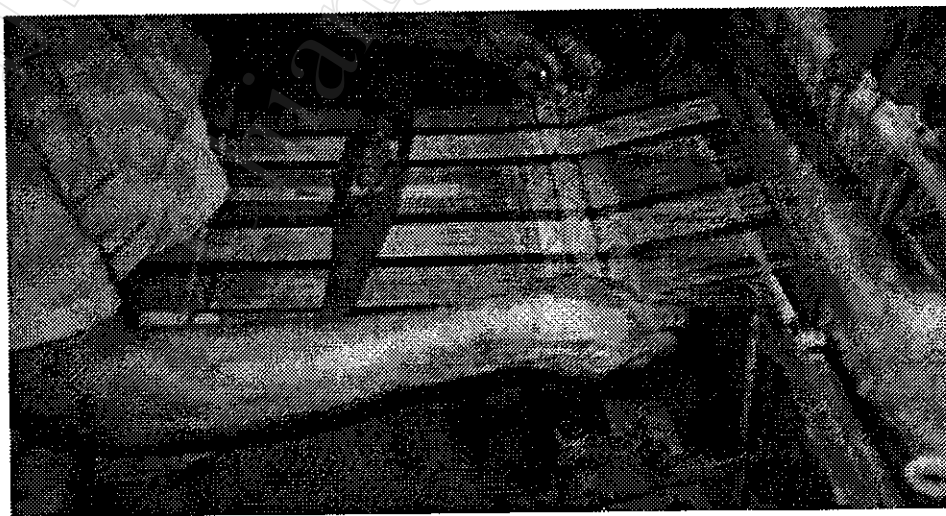
เมื่อต่อเส้นด้ายครบทุกช่องฟืมแล้ว ค่อยๆเลื่อนฟืมและเขาผ่านรอยต่อของเส้นด้ายไปข้างหน้า โส้ไม้ประกบฟืมเรียกว่า "ฟลอก" ผูกเชือกแขวนฟืมและฟลอกไว้กับคานที่วางพาดบนที่ เขาทั้งสองมีเชือกผูกโยงหากับแขวนอยู่กับลูกล้อผูกกับคานพาดก็เช่นกัน ด้านล่างเขาผูกกับไม้เหยียบแล้วลงมือทอ การทอ 2 เขา มีไม้เหยียบ 2 อัน เมื่อเหยียบไม้เหยียบข้างใดข้างหนึ่งลงเส้นด้าย

จะแยกสลับกัน ใช้กระสวยที่ใส่แกนหลอดเส้นพุ่ง พุ่งผ่านเส้นยืนปล่อยไม้เหยียบขึ้น กระบพับมเข้า
หาลำตัวให้ผืนผ้าแน่นเว้นระยะของช่วงผ้ายาว 8 นิ้ว

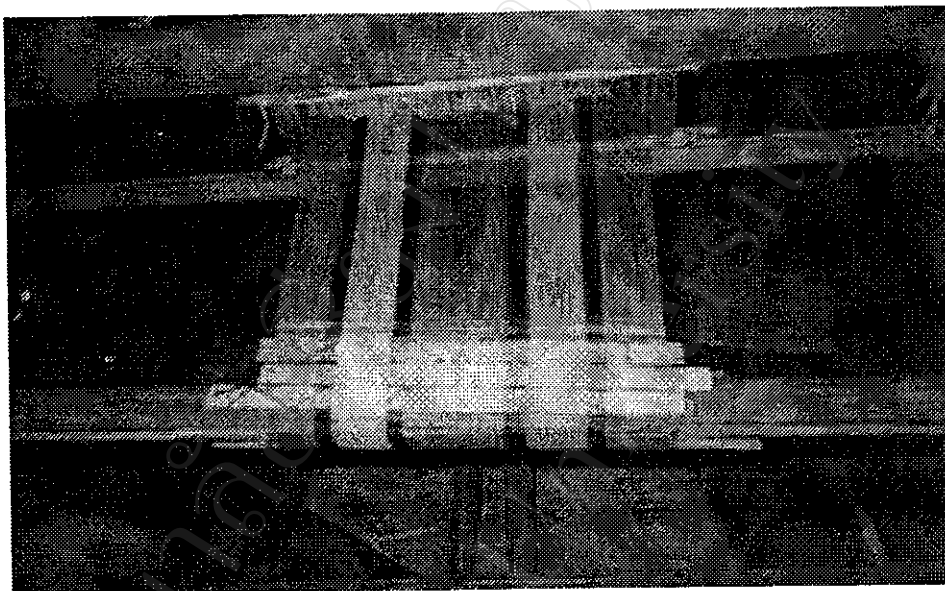
รูป 49 การเตรียมก็สำหรับทอผืนตุง

แล้วเริ่มทอใหม่อีกครั้งเมื่อกระบพับมเข้าหาลำตัวให้ผืนผ้าแน่นแล้วนำไม้ไผ่แบน
ที่เตรียมไว้สอดพาดเข้าไปในเส้นฝ้ายแล้วกระบพับมเข้าหาลำตัวให้ผ้าแน่นนำเอาไม้ไผ่แบนสอด
พาดไปอีกทำเช่นเดิมจนครบ 3 อันกระบพับมเข้าหาลำตัวเพื่อให้ผ้าแน่นอีกครั้ง เว้นระยะของช่วง
ผ้ายาว 8 นิ้ว แล้วเริ่มทอใหม่อีกครั้ง ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนครบไม้ไผ่ 15 อัน

รูป 50 การสอดไม้ไผ่ในผืนตุง

เมื่อทอได้ผ้ายาวสุดช่วงแขนผู้ทอแล้ว ต้องพันผ้าเก็บกับไม้สะพาน โดยคลายเส้นยืนที่ผูกกับกึ่งไว้ก่อน พันผ้าเข้ากับสะพาน ผูกเส้นยืนกับคานกึ่งให้ตึง เริ่มทอต่อไป หากหน้าผ้ายื่นใส่ ผึงชิงให้ตึง

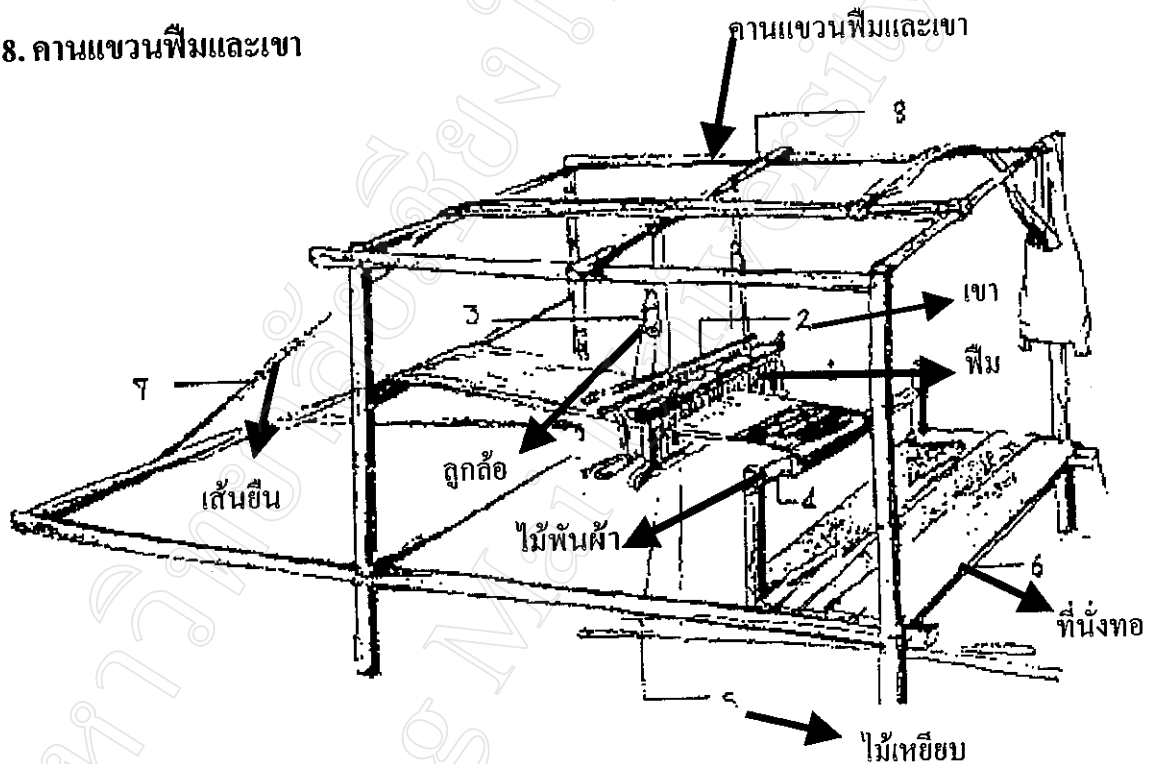

รูป 51 การพันผ้าเก็บกับไม้สะพาน

การหรีผ้าจะหรีเมื่อเส้นยืนพันกัน ทอต่อไปจนสุดเส้นยืน เหลือไว้ประมาณ 30 เซนติเมตร สอดไม้ไผ่บางๆ ตลอดหน้าผ้าแล้วทอต่อไปอีก 2-8 เซนติเมตร ตัดผืนผ้าที่ทอเสร็จออก เหลือปลายที่สอดไม้ไผ่ไว้ให้ติดกับฟืมและเขา ป่อยชายด้ายที่ผ่านช่องฟืมและเขา เหลือไว้ประมาณ 15-20 เซนติเมตร ตัดปลายให้เท่ากัน อาจผูกเป็นปมหลวมๆ เพื่อใช้ต่อกับเส้นยืนในการทอครั้งต่อไป นำผ้าออกจากไม้พันผ้าตัดเอาดอผ้าที่ต่อครั้งแรกออก

ก

1. ฟืม 2. เขา 3. ลูกล่อ
4. ไม้พันผ้า 5. ไม้เหยียบ
6. ที่นั่งทอ 7. เส้นยืน
8. กานแขวนฟืมและเขา

รูป 52 ส่วนประกอบเครื่องมือทอผ้า

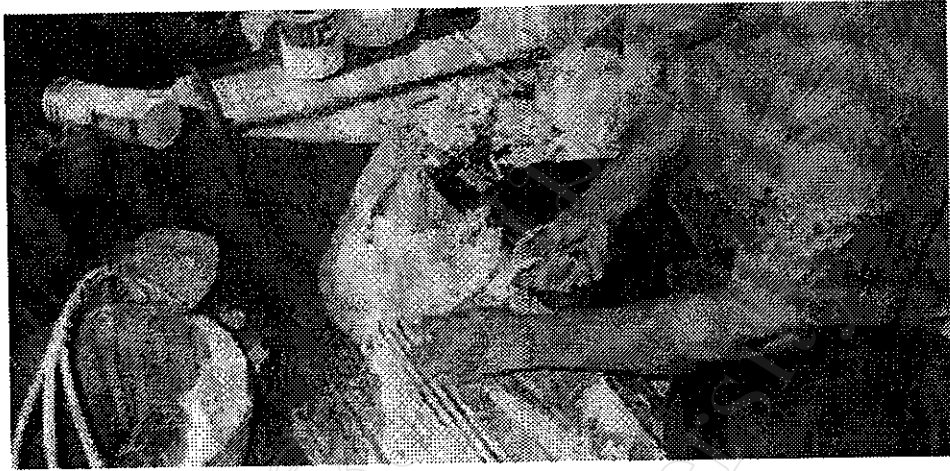
2.2.5 การตกแต่งประดับตุ้ง

1. นำผืนตุ้งที่ทอเสร็จแล้วมาตัดออกเป็นผืน ให้มีความยาว 1.60 เมตร กว้าง 14

นิ้ว

2. นำกรรไกรมาตัดไม้ไผ่ที่สอดไว้ทั้ง 15 อันที่เกินออกมานอกผืนตุ้ง ให้มีความ

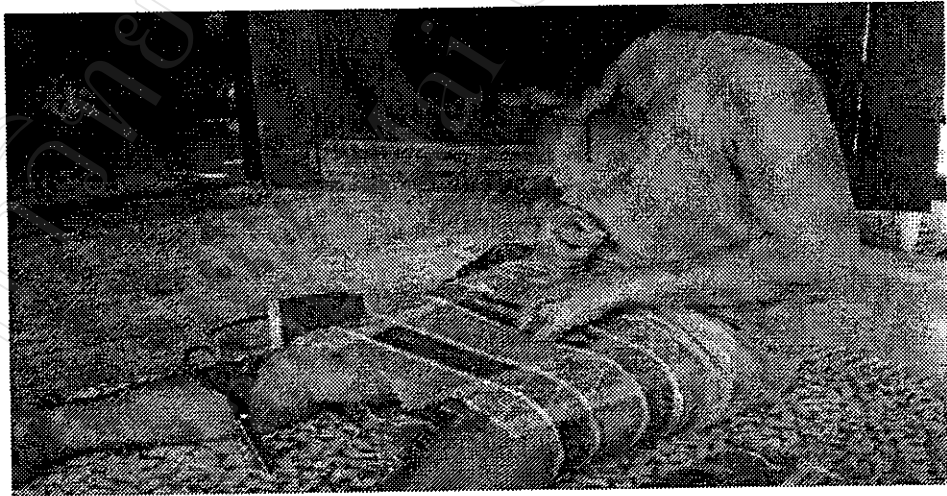
กว้างพอดีกับผืนตุ้ง

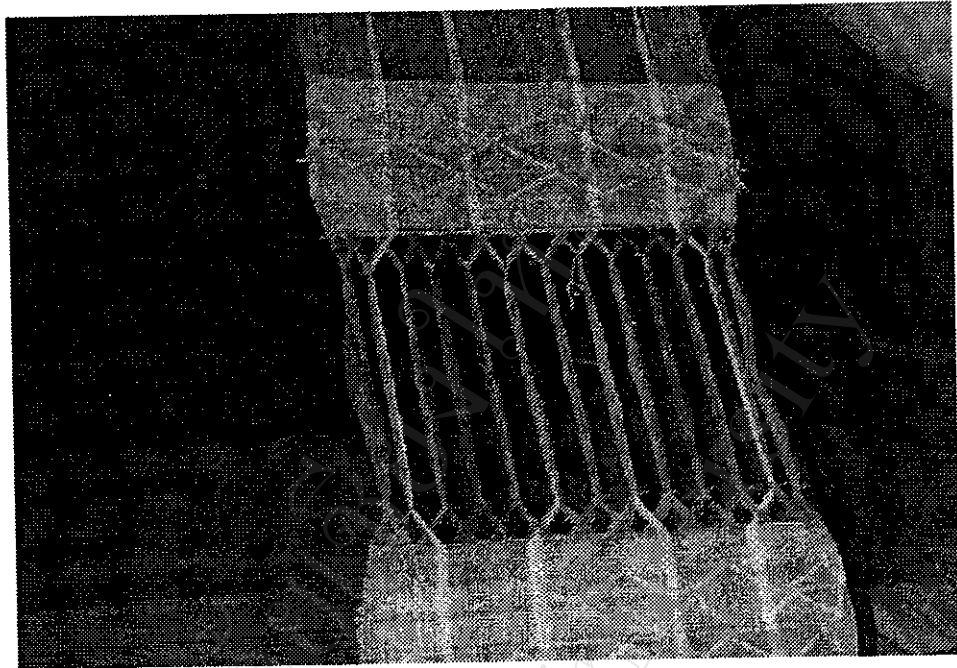
รูป 53 การนำกรรไกรมาตัดไม้ไผ่ที่สอดไว้เกิน

3. เริ่มผูกฟ้ายตรงกลางที่เป็นช่องว่างไม่ได้ทอ โดยนำฟ้ายมาผูกให้ผูกไขว้กันจน

ครบทุกช่อง

รูป 54 การผูกเส้นฟ้าย

รูป 55 เส้นฟ้ายที่ผูกเสร็จแล้ว

4. ใส่กาแล โดยใช้ด้ายเย็บไม้กาแลติดกับพื้นตุง พร้อมกับใส่สร้อยที่ทำจากลูกเดือยและไส้มันสำปะหลัง 2 เส้น

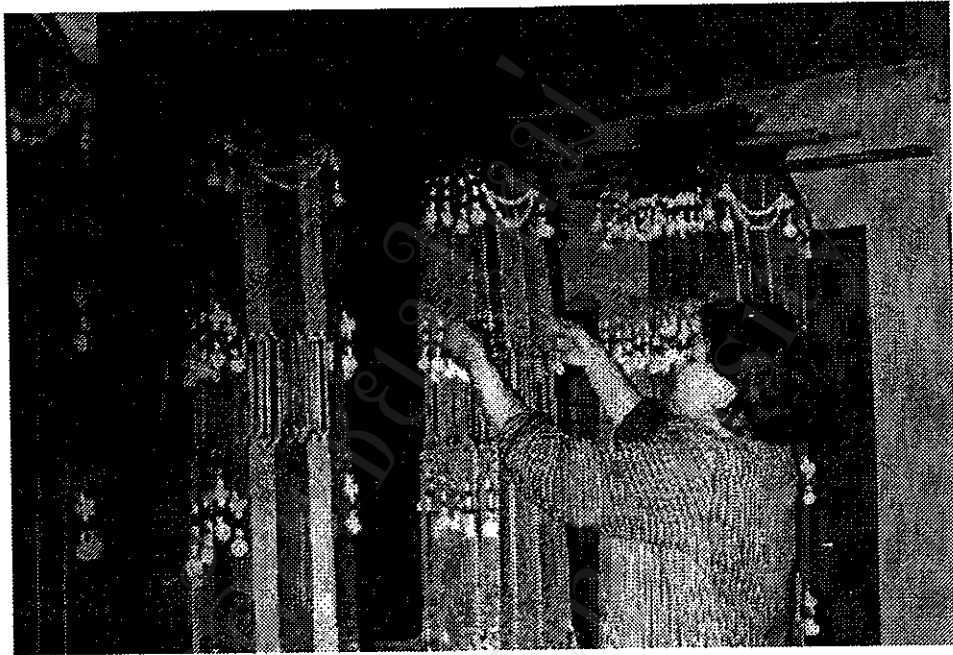
เส้นที่ 1 จะประกอบด้วยลูกเดือย 20 อัน ไส้มันสำปะหลังที่มีความยาวขนาด 1 นิ้ว 6 อัน โดยร้อยลูกเดือยครั้งละ 3 อันแล้วใส่ไส้มันสำปะหลัง 1 อัน แล้วร้อยลูกเดือยต่ออีก 3 อัน ทำเช่นนี้ไปจนหมดลูกเดือย 20 ลูก

เส้นที่ 2 เส้นที่ 1 จะประกอบด้วยลูกเดือย 24 อัน ไส้มันสำปะหลังที่มีความยาวขนาด 1 นิ้ว 7 อัน โดยร้อยลูกเดือยครั้งละ 3 อันแล้วใส่ไส้มันสำปะหลัง 1 อัน แล้วร้อยลูกเดือยต่ออีก 3 อัน ทำเช่นนี้ไปจนหมดลูกเดือย 24 ลูก

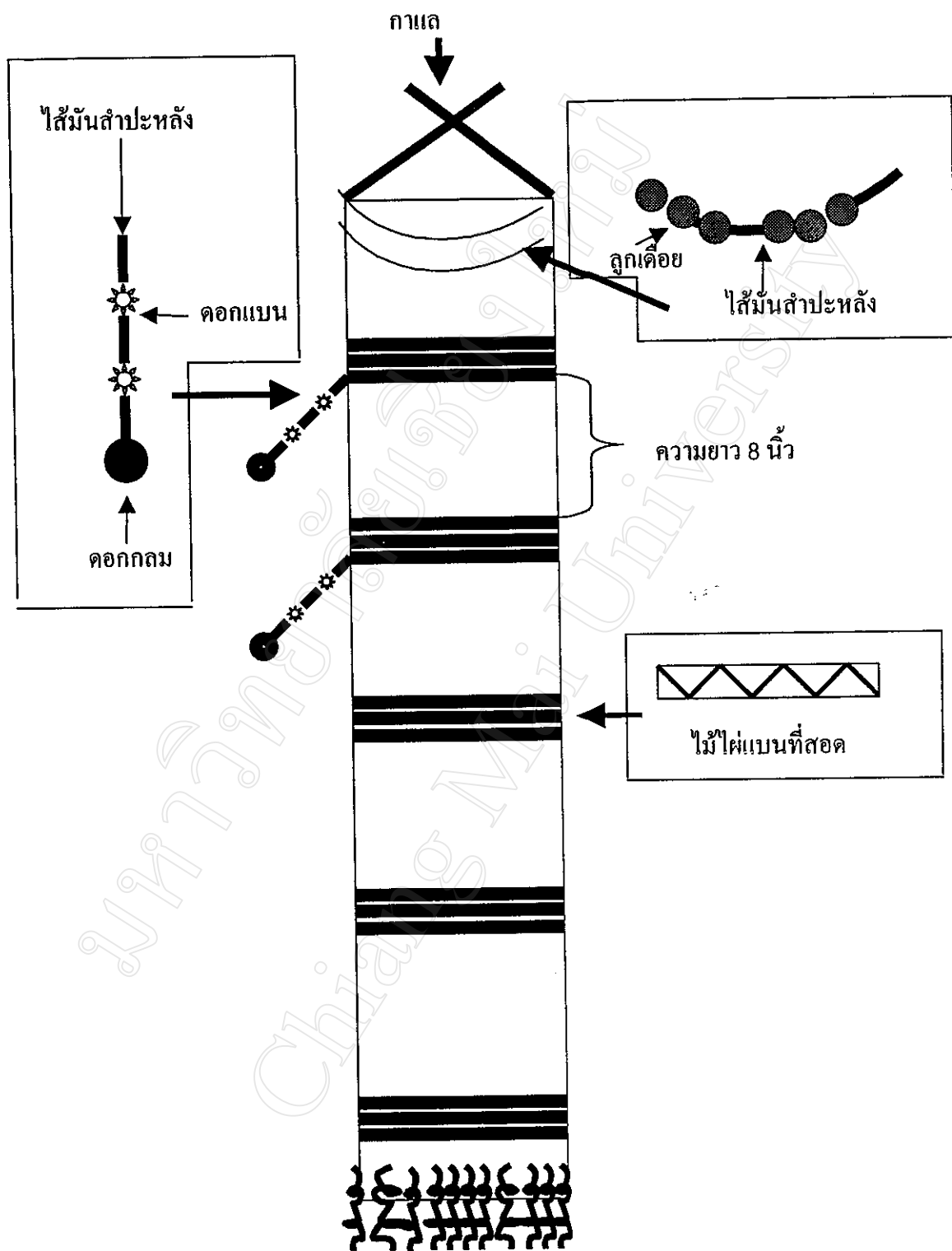

รูป 56 ตุ้มที่ใส่ส่วนประกอบต่างๆครบแล้ว

5. ร้อยดอกเข้ากับผืนตุ้มข้างละ 6 เส้น เส้นดอกเส้นหนึ่งจะประกอบด้วยไส้มัน
 ลำปะหลังขนาด 1 เซนติเมตร 2 อัน ดอกแบน 2 อัน ดอกกลม 1 อัน โดยเริ่มร้อยจากไส้มัน
 ลำปะหลัง 1 อัน แล้วร้อยดอกแบน 1 อัน ไส้มันลำปะหลัง 1 อัน ดอกแบน 1 อัน ไส้มันลำปะหลัง 1
 อัน ดอกกลม 1 อัน จนเสร็จ แล้วนำไปร้อยเข้ากับบริเวณใต้ไม้ไผ่ที่สอดไว้แต่ละช่อง
6. ขาด้านล่างของตุ้มจะปล่อยให้เส้นฝ้ายลงมาโดยให้ตัดให้มีขนาดเท่ากัน
 เพื่อให้สวยงาม

รูป 57 ดุ๊ยที่เตรียมพร้อมจำหน่าย

รูป 58 ส่วนประกอบของรูปตุงไทย (ตุงกาแล)

วิวัฒนาการของการผลิตตุงโย

การผลิตตุงโยในสมัยก่อนเกิดจากแรงเชื่อแรงศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อศาสนา และเป็นช่วงเวลาของการผลิตเพื่องานในพิธีกรรมและงานสมโภชต่างๆ ยังไม่มีการแข่งขันเพื่อการผลิตแบบการค้า ซึ่งรูปแบบและวิธีการในการผลิตตุงโยในช่วงนี้มุ่งเพื่อให้คนประพฤติปฏิบัติชอบ อยู่ในกฎระเบียบที่ตั้งไว้ของชุมชน สังคม เกิดความสงบเรียบร้อย และเป็นการใช้อุดมการณ์ให้คนรวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน ให้มีความยึดมั่น ประพฤติปฏิบัติตามที่กลุ่มต้องการ บุคคลรู้จักให้ทาน มีความเสียสละ และเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูคุณทวดของคนรุ่นหลังที่มีต่อผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว กระบวนการผลิตตุงโยในช่วงนี้จึงมีลักษณะประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ศาสนา และความเชื่อต่างๆ เพื่อประโยชน์เกื้อกูลในการดำรงชีวิต จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2509 เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ได้เห็นว่าน่าจะมีการนำเอาตุงโยที่ชาวบ้านผลิตอยู่แล้วออกไปจำหน่ายในชุมชนเพื่อเป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัว เนื่องจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียวไม่พอกับค่าใช้จ่ายของชาวบ้าน โดยได้ปรับปรุงรูปแบบตุงโยให้สามารถใช้งานได้มากกว่าเดิม จึงทำให้รูปแบบการผลิตตุงโยได้เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นการผลิตออกมาเพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้าและเมื่อคนในหมู่บ้านเห็นว่าการทอดตุงโยออกจำหน่ายสามารถทำรายได้ดีเป็นที่นิยม จึงเกิดมีการเรียนรู้ฝึกหัดการทอดตุงโยขึ้น ทั้งนี้โดยการเรียนรู้จากผู้ที่มีความชำนาญหรือมีความรู้และฝึกหัดร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะไปเรียนรู้ที่ม่อนดวงเดือนแล้วยังมีสถาบันศาสนาที่เข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตคือ วัดพุทธนิมิตร ซึ่งพระครูอินทญาณรังษีเจ้าอาวาสวัดพุทธนิมิตรได้ให้ความรู้ในด้านการผลิตตุงโยแก่ชาวบ้านโดยนำเงินช่วยเหลือจากโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติน้ำท่วมทางภาคใต้มาจ้างให้ชาวบ้านในหมู่บ้านแท่นดอกไม้มาเรียนฝึกหัดการทอดตุงโยเพื่อเป็นความรู้จนทำให้ชาวบ้านที่เข้ามาเรียนในช่วงนั้นได้มีความรู้ติดตัวกันจนทุกวันนี้และนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนส่งเสริมให้การสืบทอดประเพณีการถวายตุงโยให้คงอยู่กับพุทธศาสนาต่อไปโดยให้ชาวบ้านได้นำตุงโยมาถวายวัดในช่วงเทศกาลปอยหลวง หรือเทศกาลถวายผ้ากฐิน

การผลิตตุงโยแต่เดิมนั้นมีการผลิตในทุกครัวเรือน จากกาลเวลาที่เปลี่ยนไป การพัฒนาด้านต่างๆเกิดขึ้นในชุมชน ชื่อเสียงของหมู่บ้านแท่นดอกไม้เป็นที่รู้จักว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวการทอดตุงโยที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้าเยี่ยมชม ประกอบกับเงื่อนไขของภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการผลิตตุงโยเกิดการลดของแหล่งการผลิตเปลี่ยนแปลงในส่วนของกระบวนการผลิต ในภาวะปัจจุบันจำนวนของผู้ผลิตตุงโยในหมู่บ้านแท่นดอกไม้ลดเหลือเพียง 4 ราย ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ ส่วนผู้ผลิตรายย่อยนั้นคงเป็นเพียงผู้รับจ้างในการผลิตและเปลี่ยนเข้าสู่อาชีพอื่น ผู้ผลิตทั้ง 4 ราย ได้แก่

1. กลุ่มของนางชุ่ม เคป็น
2. กลุ่มของนางอำไพ สายฟู
3. กลุ่มของนางนฤมล แก้วสุนันท์
4. กลุ่มของนางพิศุลทอง โสกา

เมื่อภาวะการณ์ของชุมชน ปิจัยเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนทั้งในทางตรงและทางอ้อม จากแต่เดิมการถ่ายทอดงานการผลิตดูยเป็นงานของชุมชนและครอบครัวในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกในครัวเรือนและชุมชน ซึ่งมีการถ่ายทอดความรู้อย่างครบวงจรได้เปลี่ยนแปลงสู่การแยกส่วนในการถ่ายทอดความรู้การผลิตดูยและผู้มีบทบาททางเศรษฐกิจเข้ามามีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดการผลิตดูยซึ่งในปัจจุบันการถ่ายทอดการผลิตดูยนั้นเป็นที่น่าสนใจในประเด็นของเงื่อนไขคำตอบแทน นับแต่มีการแยกส่วนการผลิต การแยกส่วนของคำตอบแทนสำหรับงานแต่ละประเภท ทำให้ความรู้ดังกล่าวอยู่ในวงจำกัด ไม่มีการเผยแพร่ต่อ ด้วยเหตุผลที่ว่าหากมีผู้มีความรู้ความชำนาญมากขึ้นจะมีผลต่อคำตอบแทนในการจ้างงานทำให้คำตอบแทนลดลงและเกิดการแย่งงานกันขึ้น จึงทำให้เกิดการตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นภายในหมู่บ้านแทนดอกไม้ เพื่อช่วยเหลือกลุ่มแม่บ้านในเรื่องของการนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านไปจำหน่ายยังสถานที่หรืองานเทศกาลต่างๆ ซึ่งแต่เดิมหมู่บ้านแทนดอกไม้มีชาวบ้านที่ประกอบอาชีพการทอดดูยกันแทบทุกหลังคาเรือน แต่จะเป็นการทำแบบกระจัดกระจาย ไม่ได้รวมกลุ่มกัน การนำดูยไปจำหน่ายก็ไม่ได้ราคาเท่าที่ควร ทางสำนักงานเกษตรอำเภอจอมทองจึงได้ให้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้าน โดยใช้ชื่อของกลุ่มแม่บ้านนี้ว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแทนดอกไม้ เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2543 มีสมาชิก 15 คนโดยสินค้าที่ทำออกจำหน่าย คือ ตุ๊กตาแล ตุ๊กตาไฟ(ตุ๊กตาลม) ตุ๊กตากระสวย ตุ๊กตาแบน(ตุ๊กตาจิ๋ว) ผ้าคลุมไหล่ผ้าพันคอ มีสมาชิกกลุ่มดังนี้

รายชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแทนดอกไม้ หมู่ที่ 6 ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภोजอมทอง

ชื่อ	บ้านเลขที่	ตำแหน่ง
นางไก่อ พรหมมา	351	ประธาน
นางสุรีย์ เตปิน	89/1	เหรัญญิก
นางจันทร์เพ็ญ จิระธรรม	49/2	เลขาฯ
นางทองสาย สุวรรณะ	89/2	รองประธาน
นางขุ่ม เตปิน	89	รองประธาน
นางคำป้อ เตปิน	93	รองประธาน
นางก่องมูล บุญทา	86	รองประธาน
นางประทุม ปัญญาวงศ์	81/2	รองประธาน
นางเกียงภา ขุนหาญแก้ว	116	ประชาสัมพันธ์
นางละไม ดานะปิน	47	ประชาสัมพันธ์
นางวันเพ็ญ ทาสม	218	ประชาสัมพันธ์
นางเป็ง ปัญญานาย	295	ประชาสัมพันธ์
นางดวงพา ไหม่สุ	287	ประชาสัมพันธ์
นางจันทร์นวล จันทิมา	261	ประชาสัมพันธ์
นางลัดดา นะสุ	121/1	ประชาสัมพันธ์
นางวัฒนา คำไร่ย์พ	364	ประชาสัมพันธ์
นางอัมพร ยอดแก้ว	118	ประชาสัมพันธ์
นางวันนา นันตะวิไล	91	ประชาสัมพันธ์

จากการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มแม่บ้านแล้วนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านออกไปจำหน่ายในงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานฤดูหนาว งานไม้ดอกไม้ประดับ งานมหกรรมอาหาร จะเห็นได้ว่าตลาดของการจำหน่ายยังสามารถดำเนินต่อไปได้ โดยดูจากยอดจำหน่ายตามงานต่างๆมีมากถึงหลักหมื่นบาท เช่น งานฤดูหนาวในปี 2543 จะมียอดจำหน่ายของสูงถึง 37,325 บาท ซึ่งถ้าเทียบกับเศรษฐกิจปัจจุบันการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้ถึงหลักหมื่นบาทก็นับว่าสามารถเลี้ยงตัวเองได้แล้ว

การตลาด

การตลาดจำหน่ายทุเรียนบ้านแท่นดอกไม้จะเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. การให้ผู้ซื้อที่เป็นพ่อค้ามาติดต่อสั่งซื้อทุเรียนเอง 2. เป็นการออกไปติดต่อหาตลาดตามสถานที่ต่างๆด้วยตนเอง

1. การให้ผู้ซื้อที่เป็นพ่อค้ามาติดต่อสั่งซื้อทุเรียนเอง ซึ่งส่วนใหญ่พ่อค้าที่เข้ามาติดต่อจะเป็นพ่อค้าตามร้านค้าที่เปิดร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองภายในตัวเมืองเชียงใหม่ จะเข้ามาติดต่อกับผู้ผลิตทุเรียนถึงบ้าน พร้อมกับรับทุเรียนที่ผลิตไปจำหน่ายหรือในบางครั้งก็จะโทรมาสั่งซื้อทุเรียน ซึ่งการสั่งซื้อทุเรียนในแต่ละครั้งจะเป็นการสั่งซื้อทุเรียนประเภทอื่นๆด้วยคละกัน ไปขึ้นอยู่กับว่าทุเรียนไหนขายดีก็จะสั่งซื้อทุเรียนนั้นมากกว่าประเภทอื่น จำนวนที่สั่งซื้อในแต่ละครั้งจะอยู่ในระหว่าง 100-200 อัน โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลต่างๆไม่ว่าจะเป็นงานบอยหลวง งานกฐิน ก็จะมีการสั่งซื้อทุเรียนค่อนข้างมาก

2. การออกไปติดต่อหาตลาดตามสถานที่ต่างๆด้วยตนเอง ซึ่งการออกไปหาตลาดด้วยตนเองนั้นจะเป็นการหาลูกค้าจากการออกไปจำหน่ายตามสถานที่ต่างๆ เช่น งานไม้ดอกไม้ประดับ งานมหกรรมอาหารที่โรบินสันแอร์พอร์ตพลาซ่า หรือเป็นการสั่งซื้อโดยลูกค้าชาวต่างประเทศที่เคยมาซื้อทุเรียนแล้วมีความต้องการจะสั่งซื้อไปจำหน่ายยังต่างประเทศก็จะมาสั่งซื้อด้วยตนเอง เช่น ลูกค้าจากประเทศญี่ปุ่น

การขายส่ง-ขายปลีก

ถึงแม้ว่าหมู่บ้านแท่นดอกไม้จะเป็นแหล่งผลิตทุเรียนเพียงแหล่งเดียวในเชียงใหม่ก็ตาม การจำหน่ายทุเรียนส่วนใหญ่จะเป็นการขายส่งให้แก่พ่อค้าคนกลางซึ่งส่วนใหญ่เป็นการขายส่งตามร้านค้าในจังหวัดเชียงใหม่หรือลูกค้าที่เป็นชาวต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นและมีเพียงส่วนน้อยที่มีการนำผลิตภัณฑ์ไปขายปลีกตามสถานที่ต่างๆโดยผ่านการนำไปของสำนักงานเกษตรอำเภอจอมทองในลักษณะของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร นอกจากนั้นยังมีลูกค้าปลีกส่วนใหญ่เป็นคนที่มาจากที่อื่นและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ผ่านมายังหมู่บ้านนี้แล้วแวะซื้อกลับไปเป็นของฝาก

การกำหนดราคาขาย

สำหรับหลักการกำหนดราคาขายทุเรียนส่วนใหญ่ร้านค้าที่เป็นคนรับซื้อทุเรียนไปจำหน่ายจะอาศัยวิธีการกำหนดราคาให้สูงกว่าราคาขายส่ง คือ อยู่ในช่วงราคาระหว่าง 80-100 บาท แต่ราคาขายปลีกที่ไปปรับซื้อถึงหมู่บ้านจะอยู่ในราคาแค่ตัวละ 60 บาท ซึ่งการกำหนดราคาขายปลีกจะดูจาก

ราคาของคู่แข่งว่ามีราคาอยู่ในระหว่างราคาใด ก็จะพยายามปรับราคาให้ต่ำกว่าของคนอื่นเล็กน้อย แต่ก็จะไม่ต่ำจนเกินไปเพราะจะไม่ได้กำไร แต่ถ้านักท่องเที่ยวมาซื้อที่แหล่งผลิตเลยก็จะสามารถซื้อตุ๋งได้ในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาดมากอีกทั้งยังสามารถเลือกถวายและสีได้ตามต้องการ

ด้านรายได้

ปัจจัยหลักที่สำคัญที่ส่งผลให้การทอดตุ๋งโยของชาวบ้านเริ่มน้อยลงก็คือเรื่องรายได้ต่อเดือนของผู้ประกอบอาชีพการทอดตุ๋งโย เพราะถ้ามีรายได้ที่แน่นอนแล้วย่อมทำให้คนนิยมหันมาทำอาชีพนี้มากขึ้น เพราะส่วนใหญ่คนที่ทำอาชีพการทอดตุ๋งโยนี้จะเป็นคนสูงอายุเป็นส่วนใหญ่เด็กวัยรุ่นจะไม่ค่อยสนใจที่จะหันมาประกอบอาชีพนี้ เนื่องจากรายได้ที่ได้รับไม่แน่นอน อีกทั้งยังต้องใช้ความพยายามความอดทนในการทำ ทำให้ผู้ที่ทอดตุ๋งโยของบ้านแท่นดอกไม้นี้จะมีเหลือไม่กี่ครอบครัว ซึ่งรายได้ที่ได้รับต่อเดือนถึงแม้จะมีรายได้ถึงหลักหมื่นบาทแต่เมื่อหักค่าใช้จ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ค่าแรงคนงานทำดอก ทอดตุ๋ง ฯลฯ แล้วก็จะเหลือรายได้ต่อเดือนประมาณ 5,000-6,000 บาท ต่อเดือน โดยรายได้นี้จะป็นรายได้ของทุกคนในครอบครัว

รูปแบบการนำไปใช้ของตุ๋งโย

แต่เดิมตุ๋งเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น งานปอยหลวง โดยมีอานิสงส์ของการถวายตุ๋งคือ บุคคลที่ได้สร้างตุ๋งเป็นทานเมื่อตายไปก็จะได้ไปเกิดในนรก จะได้ไปเกิดในสวรรค์ จากสวรรค์ก็จะไปเกิดในเมืองคน จะได้เป็นใหญ่กว่าคนทั้งหลาย แต่ในสังคมปัจจุบันนี้มีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเป็นตัวแปรทำให้ความคิดความเชื่อเรื่องตุ๋งที่มีต่อคนในชุมชนสังคมเปลี่ยนแปลงไป เช่น การที่เอาตุ๋งขึ้นแขวนบนยอดปลายไม้ผู้เฒ่าผู้แก่ก็บอกว่ามันไม่เป็นสิริมงคลสำหรับตนเอง หรือในกลุ่มของผู้ที่มีรสนิยมชอบสะสมของพื้นเมือง มักจะมีตุ๋งทุกประเภทเป็นเครื่องประดับตกแต่งบ้าน สถานที่ทำงาน ร้านค้า ไม่ว่าจะเป็นการใช้ตุ๋งดัดแปลงเป็นผ้าปูโต๊ะ หรือการประดับตามฝาบ้าน เสาบ้าน หรือมุมใดมุมหนึ่ง แต่ที่นิยมกันมากคือการนำมาประดับประดาตามงานสมโภชต่างๆ ที่ใช้ในงานปอยหลวง ซึ่งจะเป็นงานฉลองการก่อสร้างหรือบูรณะซ่อมแซมโบสถ์ วิหาร โดยมีความเชื่อกันว่าจะทำให้วัดหรือชุมชนประสบกับความโชคดีมีชัย มีแต่ความเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป ตุ๋งโยก็เป็นตุ๋งอีกประเภทหนึ่งที่มีการนำไปใช้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือส่วนใหญ่ผู้ที่ซื้อตุ๋งโยจะมีจุดประสงค์เพื่อที่จะซื้อไปตกแต่งประดับประดาตามบ้านเรือน สถานที่ร้านค้า โรงแรมต่างๆ กัน การที่จะนำตุ๋งไปถวายวัดเพื่อเป็นอานิสงส์กับตนเองแทบจะไม่มี คนรุ่นใหม่จะไม่รู้ถึงความสำคัญของการถวายตุ๋งที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษกัน จะมีแต่ก็ความสวยงามความ

แปลกใหม่เข้ามาแทนที่ ซึ่งคนที่เข้าไปซื้อดูยส่วนใหญ่จะมองดูที่รูปทรงที่สวยงามแปลกมากกว่าการนำไปถวาย โดยเฉพาะชาวต่างประเทศจะพึงพอใจมาก

ปัญหาและอุปสรรคของการผลิตตุ๊กตา

1. ด้านวัตถุดิบ

เส้นฝ้ายมีราคาแพงขึ้น ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น แต่กลับขายผลิตภัณฑ์ได้ในราคาเดิม การซื้อด้วยสิทธรมชาติบางครั้งสั้ม่ักจะผิดเพี้ยนไป

2. ด้านการผลิตและเทคนิคการผลิต

เนื่องจากการทอด้วยมือจึงช้า บางครั้งเสร็จไม่ทันตามสั่ง เช่นเดียวกับการซื้อด้วยสิทธรมชาติที่ต้องผ่านขั้นตอนที่ยุ่งยากหลายชั้น ทำให้ซื้อได้ครั้งละไม่มาก เกิดความล่าช้าไม่ทันกำหนดเวลา

3. ด้านแรงงาน

แรงงานทอตุ๊กตายุจะมีจำนวนไม่แน่นอน แล้วแต่ฤดูกาล เช่น ถ้าช่วงทำนาคนทอตุ๊กตาก็จะน้อยลง หรือช่วงเก็บถั่วฝักยาว แรงงานก็จะเก็บถั่วฝักยาวมากกว่าเพราะมีค่าแรงที่สูงกว่าการทอตุ๊กตา

ปัจจุบันแรงงานผู้ทอตุ๊กตายุจะเป็นผู้สูงอายุ อนาคตอาจไม่มีคนสืบทอด เด็กรุ่นใหม่ทำไมเป็น เพราะหันไปเป็นแรงงานรับจ้างในตัวเมืองกันหมด เพราะรายได้ดีกว่า

นอกจากนี้วิถีชีวิตชนบทยึดประเพณีของชาวบ้านไม่เอื้ออำนวยให้ทำงานได้ตลอดเวลา มักขาดงานบ่อย เช่น ไปงานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ทำให้ได้งานไม่ตรงตามกำหนดเวลาที่นัดไว้กับผู้ซื้อ

ค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น ในขณะที่ยังต้องขายผลิตภัณฑ์ในราคาเดิม

4. ตลาดและราคา

ต้นทุนสูงขึ้นแต่ขายได้ในราคาเดิม โดยเฉพาะราคาฝ้ายจะสูงขึ้นบางครั้งก็ต้องยอมขายตุ๊กตายุในราคาถูกลง เพราะไม่มีเงินทุนหมุนเวียน

การฝากขายตามร้านมักจะเก็บเงินได้ช้า ทำให้ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม หรือบางครั้งการฝากขายตามร้านทางร้านก็จะเอากำไรอีกต่อหนึ่ง ทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น จะขายได้ยากขึ้น และการขายส่งผู้ผลิตมักได้ราคาถูกลงมาก ยิ่งถ้าไม่ตรงตามสั่งหรือผิดเพี้ยนไปก็จะถูกกดราคาลงไปอีก

5. ด้านรูปแบบและผลิตภัณฑ์

ส่วนใหญ่เป็นแบบเดิมๆไม่ค่อยมีการพัฒนารูปแบบให้หลากหลายมากนัก เพราะไม่มีความรู้ในเรื่องของการออกแบบ และรูปแบบมีการเลียนแบบกันมาก เพราะทำได้ง่าย ใช้วิธีการ “ครูพักลักจำ” ก็สามารถทำกันได้แล้ว

ส่วนใหญ่ปัญหาที่พบในกระบวนการผลิตดูงโยก็คือ การขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเมื่อมีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านก็จะสามารถที่จะทำการผลิตดูงโยจำหน่ายได้ต่อไป ซึ่งในขณะนี้หมู่บ้านแท่นดอกไม้ได้มีโครงการเข้ามาสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนแก่ประชาชนคือ โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (คยจ.) ซึ่งเป็นความช่วยเหลือจากพัฒนาชุมชนที่นำเงินจำนวนสองแสนแปดหมื่นบาทถ้วน เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้าน นอกจากนี้ยังมีกองทุนหมู่บ้านละล้านของรัฐบาล ที่เข้ามาให้การช่วยเหลือ ซึ่งขณะนี้ผู้ใหญ่บ้านได้แจ้งมาว่าได้รับเงินจำนวนนี้แล้ว ก็จะนำเงินจำนวนนี้มาจัดสรรเป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ปัจจุบันหมู่บ้านแท่นดอกไม้เป็นหมู่บ้านหนึ่งใน 4 หมู่บ้านของตำบลสบเตี๊ยะที่เข้าร่วมโครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ โดยที่นำเอาดูงโยไปเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านแท่นดอกไม้ นอกจากนี้ทางศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือยังให้มีการกู้เงินดอกเบี้ยต่ำในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านในเรื่องของเงินทุนหมุนเวียนในการทำกิจการ โดยมีหลักเกณฑ์ของการกู้คือ ทางศูนย์ฯ จะเข้าไปสำรวจว่ากลุ่มชาวบ้านมีตลาดจำหน่ายดูงโยที่แน่นอนหรือไม่ สามารถจำหน่ายดูงโยได้ตลอดเวลา ถ้ามีตลาดจำหน่ายดูงโยที่แน่นอนก็จะให้มีการกู้ แล้วผ่อนส่งเป็นรายเดือนตามอัตราที่กำหนดไว้

3. แนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมอาชีพการทอดดูงโยในท้องถิ่น

จากเดิมการเรียนรู้และการถ่ายทอดของการผลิตดูงโยนั้นเป็นการเรียนรู้และถ่ายทอดที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งในช่วงเวลาของกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม ผู้ผลิตดูงโยมีการเรียนรู้จากแรงศรัทธา ค่านิยม เพื่อมุ่งประโยชน์ใช้สอยในพิธีกรรมเป็นสำคัญ ซึ่งที่เหลือจากการใช้ในพิธีกรรมก็จะนำมาถวายที่วัดเพื่อเป็นอานิสงส์แก่ตนเอง ต่อมาเมื่อเริ่มเกิดการผลิตเพื่อจำหน่ายแก่คนทั่วไป มีการพัฒนารูปแบบต่างๆของดูงโยเพิ่มขึ้น เช่น การเปลี่ยนดอกตกแต่งจากเส้นฝ้ายมาใช้เศษผ้าทำแทน การใช้เส้นไหมประดิษฐ์เข้ามาทอเป็นรูปสัตว์ต่างๆ และมีการผลิตดูงโยกลม ดูงโยแบนออกมาจำหน่าย ชุมชนเริ่มเรียนรู้และปรับรูปแบบของการผลิตและการจัดการต่างๆ ให้เกิดความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป เกิดการรวมกลุ่มอาชีพในการผลิตทั้งนี้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มร่วมกัน โดยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการผลิตของสมาชิกกลุ่มร่วม

กัน ต่อมาเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้นทำให้การผลิตดูไฮจากเดิมเปลี่ยนไปกลายเป็นเข้าสู่ระบบทุนนิยม การแข่งขันทางการค้า ทำให้เกิดปัญหาในการผลิตที่ต้องใช้ทุนและการแข่งขันในการตลาดที่เพิ่มสูงมากขึ้น ยังผลให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งได้ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ผลิตรายย่อยสู่การเป็นผู้รับจ้างในการผลิต ต่อมาเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาความนิยมในดูไฮของบ้านแท่นคอกไม่มีจำนวนมากขึ้น ความหลากหลายในรูปแบบของดูไฮและจำนวนการผลิตเพิ่มสูงมากขึ้น เกิดกระบวนการผลิตเพื่อการค้า การแข่งขันเพิ่มสูงมากขึ้นทำให้ผู้ผลิตรายย่อยลดน้อยลง จนกระทั่งเหลือผู้ผลิตดูไฮไม่กี่ราย เช่นเดียวกับค่านิยมของคนในชุมชนระหว่างคนรุ่นเก่า รุ่นใหม่ ในงานอาชีพผลิตดูไฮ จากเดิมการทอดดูไฮนั้นมีการถ่ายทอดสืบต่อเนื่องจากภาวะการณของชุมชน ในช่วงเวลาดังกล่าวอาชีพการทอดดูไฮเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับภาวะการณของสังคม จึงได้รับความสนใจในการเรียนรู้ถ่ายทอดต่อในจำนวนมาก ต่อมางานผลิตดูไฮเริ่มเปลี่ยนแปลงด้วยเงื่อนไขปัจจัยหลายอย่างทั้งจากวัสดุในการผลิต ค่าตอบแทน ความนิยม และความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้กระบวนการผลิตที่เปลี่ยนไปเกิดความหลากหลายของงานหัตถกรรมในชุมชน ค่านิยมเกี่ยวกับงานอาชีพเปลี่ยนแปลงไป ทำให้กระบวนการถ่ายทอดงานดูไฮเปลี่ยนแปลงไป จำนวนของผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดลดลง และเนื้อหาของงานถ่ายทอดที่ถูกกระจายจากชุมชน ได้เกิดการสูญหายไปจากชุมชน จนทำให้ดูไฮซึ่งเป็นสิ่งที่เป็เอกลักษณ์ของชุมชนและเป็นสิ่งที่ทุกคนในชุมชนต้องเรียนรู้และสามารถผลิตได้ในอดีตได้เปลี่ยนแปลงไป และจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ยิ่งความเจริญก้าวหน้า ตลอดจนเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าสู่ชุมชนมากขึ้นเท่าใดก็ดูเหมือนว่าขบวนการถ่ายทอดเหล่านี้ได้ลดน้อยลงไปเท่านั้น การขาดผู้สืบทอด เป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญ ด้วยเหตุผลที่ว่าลูกต้องเรียนหนังสือ ไม่มีเวลาสนใจเรื่องอื่น บางรายเรียนอยู่ในระดับอุดมศึกษาต้องเข้ามาพักอยู่ในตัวเมือง นับเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กเหล่านั้น ขาดการรับรู้ การได้เห็น ตลอดจนขาดความผูกพันกับงานทอด ทำให้ไม่รู้ซึ่งถึงคุณค่าของงานทอดดูไฮ ตลอดจนค่านิยมที่ถูกสังคมสมัยใหม่มองมาจนมองว่างานศิลปหัตถกรรมเป็นสิ่งที่ล้าสมัยและเสียเวลา จึงทำให้โรงเรียนวัดพุทธนิมิตร ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้านได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์การทอดดูไฮให้คงอยู่จึงนำเอานักเรียนไปฝึกหัดวิธีการทอดดูไฮกับผู้ชำนาญการทอดดูไฮในหมู่บ้าน ในครั้งแรกจะเริ่มไปเรียนที่บ้านคุณยาย ชุ่ม เตปิน ก่อน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 โดยจัดเป็นการเรียนการสอนในวิชาเลือกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ซึ่งจะเรียนแค่ครึ่งวันเป็นเวลา 1 เดือน โดยจะเป็นการเรียนรู้นี้ตั้งแต่ขบวนการเริ่มการทอดดูไฮจนกระทั่งเสร็จออกมาเป็นผืนแต่ไม่ได้เรียนถึงขั้นการย้อมสี นักเรียนที่เรียนการทอดดูไฮไปแล้วส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่จะเรียนและอยากที่จะมาเรียนอีก นอกจากนี้ปัจจุบันโรงเรียนกำลังมีโครงการทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ว่า "ท้องถิ่นสามารถกำหนด

หลักสูตรของตนเองขึ้นมาได้" โดยใช้ชื่อโครงการว่า " การพัฒนารูปแบบการงานการสอนวิชาชีพ การทำตุ้งของโรงเรียนวัดพุทธนิมิตร " โดยได้มีการสำรวจชุมชนก่อนว่าเห็นด้วยหรือไม่และ ต้องการที่จะเรียนอะไร สำหรับชาวบ้านบ้านแท่นคอกไม้มีความเห็นด้วยที่จะทำหลักสูตรท้องถิ่น ขึ้นมาเนื่องจากมีภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่แล้ว คือการทอดตุ้งใย ซึ่งนักเรียนเมื่อเรียนไปแล้วก็สามารถที่จะไปช่วยเหลือทางบ้านในการประกอบอาชีพการทอดตุ้งใยได้และยังเป็นการสืบทอดอนุรักษ์ไม่ให้ การทอดตุ้งใยหายไป ซึ่งจากการที่จะสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมา ชุมชนท้องถิ่นบ้านแท่นคอกไม้ สามารถให้ความร่วมมือกับการจัดการเรียนการสอนกับทาง โรงเรียนโดยใช้วิทยากรจากท้องถิ่นช่วย สอนบางรายวิชาที่เป็นความรู้ ใช้สถานประกอบการเป็นที่ศึกษาดูงาน ตลอดจนถึงใช้เป็นสถานที่ เรียนภาคปฏิบัติได้

ฉะนั้นจึงควรมีการส่งเสริมและอนุรักษ์การทอดตุ้งใยของบ้านแท่นคอกไม้ให้ยังคงมีอยู่ใน สังคมเพื่อเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมที่ดีงามให้คงอยู่สืบไป แต่ทิศทางการอนุรักษ์ส่งเสริม นั้นควรมีการพิจารณาการส่งเสริมกันในหลายๆด้านนอกเหนือจากการส่งเสริมในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็น ด้านกระบวนการผลิต การนำไปใช้ และการเผยแพร่ความรู้ เช่น การพัฒนาแรงงานที่มีฝีมือควบ คู่ไปกับการอนุรักษ์งานทอดตุ้งแบบดั้งเดิม ตลอดจนการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน การณรงค์ การให้ความรู้แก่ผู้ผลิต ให้เห็นคุณค่าของศิลปหัตถกรรมการทอดตุ้งใยให้มากขึ้น

การส่งเสริมด้านกระบวนการผลิต

1. มีการลดราคาจำหน่ายของตุ้งใย เพราะปัจจุบันราคาที่จำหน่ายมีราคาค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับราคา กับจำนวนที่ซื้อมีเห็นได้ว่าแตกต่างกันมาก ผู้บริโภคเมื่อซื้อตุ้งใยที่มีราคาสูงก็จะซื้อในจำนวน น้อยแต่ถ้าตุ้งใยมีราคาที่ลดลงก็จะสามารถซื้อได้มากขึ้น อีกทั้งการจำหน่ายในท้องถิ่นและภูมิภาค ต่างๆก็มีราคาที่ไม่แตกต่างกัน ถ้ามีราคาที่ลดลงจะทำให้คนหันมาซื้อตุ้งใยกันมากขึ้น
2. จัดหาวัตถุดิบให้แก่ชาวบ้านในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด เนื่องจากเส้นฝ้ายขาดแคลนและมีแนว โนมราคาสูงขึ้น เพราะผู้ผลิตไม่มีเงินทุนที่จะซื้อคืนเก็บไว้ในช่วงที่ฝ้ายราคาถูกลง ดังนั้นการจัดหาเงิน ทุนเพื่อจัดซื้อวัตถุดิบให้แก่ผู้ผลิตก็จะเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้ผลิตมีวัตถุดิบใช้ได้ตลอดปีในราคาถูกลง
3. มีการประยุกต์การผลิตแบบพื้นเมืองและแบบทันสมัยร่วมกันโดยการอนุรักษ์ในหลักการ คือข้อม โดยใช้สิริธรรมชาติแต่รูปแบบต้องประยุกต์ให้ทันสมัย ต้องสร้างสรรค์ให้ดี มีการประดับตกแต่งด้วย ลวดลายผ้าแบบต่างๆ เพราะรูปแบบหนึ่งๆมีจุดอิมตัวของมัน ต้องมีการพัฒนาไปเรื่อยๆ

การส่งเสริมด้านการนำไปใช้

1. ส่งเสริมให้มีการนำตุงโยโยไปใช้ในงานต่างๆมากขึ้น เช่น นำไปประดับในงานเทศกาล และงานเฉลิมฉลองต่างๆ
2. ให้รัฐและเอกชนเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนในการนำตุงโยโยไปเป็นของที่ระลึกในงานการจัดประชุมสัมมนาต่างๆ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนขนาดให้เหมาะสมกับการนำไปใช้
3. . การส่งเสริมการตลาด เป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นแรงจูงใจและเป็นมูลเหตุที่จะทำให้ผู้ผลิตจะผลิตหรือไม่ผลิต ดังนั้นแนวคิดการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ตุงโยโยนั้นจะต้องเน้นด้านอารมณ์ความพึงพอใจและอรรถประโยชน์ที่จะสนองความต้องการของผู้ซื้อ การใช้กลยุทธ์ทางการตลาด เป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำมาใช้การสร้างทัศนคติให้ผู้บริโภคตระหนักถึงคุณค่าของศิลปะความงดงาม ความภาคภูมิใจในการใช้ผลิตภัณฑ์ตุงโยโยโดยเน้นคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากวิถีวัฒนธรรมชาติ การกลับไปสู่ธรรมชาติ การเข้าใจถึงศิลปะที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อมาจากบรรพบุรุษ การอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าให้คงอยู่กับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การประชาสัมพันธ์ต้องทำอย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริมด้านการเผยแพร่ความรู้

1. มีการส่งเสริมให้มีการจัดประกวดแข่งขันการทอตุงโยโย เพื่อส่งเสริมให้คนหันมาทอตุงโยโยมากขึ้น
2. การส่งเสริมเรื่องเทคนิค การผลิต โดยการจัดฝึกอบรมสัมมนาให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ ศิลปะที่สวยงาม แต่พัฒนากรรมวิธีการผลิตให้ได้ผลผลิตมากขึ้น ประหยัดเวลาและลดความเสียหายที่เกิดจากการผลิต นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาเพิ่มทักษะฝีมือในการผลิตการถ่ายทอดความรู้งานฝีมือให้แก่คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ตุงโยโยที่เริ่มมีคนทำน้อยลงซึ่งหากไม่มีการสอนต่อก็จะทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นสูญหายไป

อย่างไรก็ดีการทอตุงโยโยก็ยังคงเป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านเท่านั้นคงไม่ เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ การที่จะส่งเสริมให้คงอยู่และทำรายได้ให้แก่ผู้ผลิตจะต้องมีการพัฒนาทั้งด้านเทคนิค กรรมวิธีการผลิต รูปแบบประเภทผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การผลิตที่มีอุปกรณ์เครื่องมือซึ่งมีประสิทธิภาพเพื่อประหยัดเวลา และลดต้นทุน ขณะเดียวกันก็ยังคงศิลปะความงดงามดั้งเดิมไว้ก็จะเป็นส่วนที่ส่งเสริมทางการตลาดให้มีการขยายกว้างขวางขึ้นอันจะเป็นผลทำให้ผู้ผลิตมีแรงจูงใจในการผลิตต่อไปและยังมีผลต่อสังคมที่จะป้องกันการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่เมือง ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น จริงอยู่แม้ค่าแรงทางด้านอุตสาหกรรมจะสูงกว่าทางด้านหัตถกรรมก็ตาม แต่ถ้าพิจารณาปัจจัยอื่นๆ เช่น คุณภาพชีวิต สุขภาพจิต ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว

จะเห็นว่าอาชีพหัตถกรรมสามารถจะทำอยู่ที่บ้าน นอกจากจะทำงานแล้วยังสามารถดูแลครอบครัว
ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันก็ยังคงต่ำกว่าค่าครองชีพในเมืองหลวงไม่ต้องอพยพจากฐานถิ่นที่อยู่ไปอยู่
ในสภาพแวดล้อมใหม่ที่จะต้องทำงานแข่งขันกับเวลาจุดประสงค์เพียงเพื่อทำรายได้ให้มากที่สุด
โดยไม่ได้คำนึงถึงสุขภาพกายและใจ ตลอดจนปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นตามมา